

Waterspiegel

Opinieblad van de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin)

Vewin partner van WaterSpariders

'Kinderen als change agent
voor korter douchen'
Laurentien van Oranje

'Gezamenlijk de
natuur versterken'
Sharon Dijkma,
staatssecretaris EZ

 Vewin

17de jaargang, nummer 2
juli 2014

Colofon

Waterspiegel is een periodieke uitgave van Vewin, de Vereniging van waterbedrijven in Nederland. Waterspiegel brengt nieuws, achtergronden en opinies uit de wereld van (drink)water en aanverwante sectoren.

WWW.VEWIN.NL

UITGEVER

Philip Reedijk, Maas Communicatie
Maaskade 38, 3071 NB Rotterdam,
010 – 404 80 41,
www.maascommunicatie.nl

HOOFDREDACTEUR

Marco Zoon, zoon@vewin.nl

REDACTIE

Renée Bergkamp, Arjen Frenztz,
Philip Reedijk, Cees Verkerk,
Marco Zoon.

EINDREDACTIE

Philip Reedijk,
philip@maascommunicatie.nl

FOTOGRAFIE EN ILLUSTRATIES

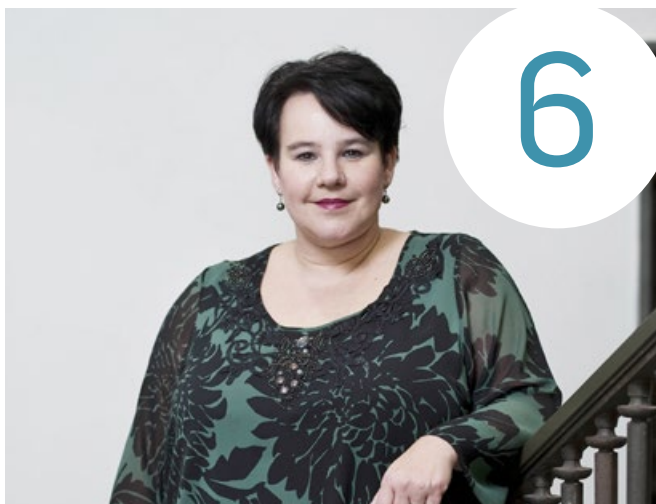
Van Beek Images, iStockphoto,
Maas Communicatie, Beeldbank
Dunea, Brabant Water,
Waterbedrijf Groningen,
Annemarie Sabelis.

ABONNEMENTEN

Waterspiegel wordt gratis toegezonden aan mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de watersector. Adreswijzigingen kunnen worden gericht aan Vewin, Postbus 90611, 2509 LP Den Haag. Verzoeken om een abonnement zijn ter beoordeling van de hoofdredactie.

Artikelen uit deze uitgave mogen worden overgenomen na toestemming van de uitgever. De gebruikte foto's zijn bedoeld als illustratie en hoeven niet de beschreven situatie letterlijk weer te geven. De redactie heeft zijn uiterste best gedaan om alle copyright-houders van gebruikt beeldmateriaal op te sporen. Indien u meent dat u rechthebbende bent, kunt u zich bij ons melden.

Waterspiegel wordt verzonden in een seal van biofolie. Deze mat-transparante folie is binnen 90 dagen volledig composteerbaar en mag dus in de GFT-bak. Biofolie is gemaakt van de reststoffen van maisproducten en aardappelzetmeel.

'Gezamenlijk de natuur versterken'

Het kabinet presenteerde onlangs een nieuwe visie op de natuur in Nederland. 'Kern daarvan is dat de natuur niet beschermd moet worden tégen de samenleving, maar dat de natuur versterkt moet worden mét de samenleving', aldus staatssecretaris Sharon Dijksma bij de presentatie.

WaterSpaarders

Namens de drinkwatersector is Vewin toegetreden als partner van het programma WaterSpaarders van de Missing Chapter Foundation. Oprichtster en directeur Laurentien van Oranje over hoe de onbevangen vragen, meningen en ideeën van kinderen op het gebied van duurzaamheid besluitvormers kunnen inspireren.

'Je krijgt niet vanzelf goed drinkwater'

Tijdens een werkbezoek aan de drinkwaterproductielocatie Andijk van PWN gaf Tweede Kamerlid en waterwoordvoerder Barbara Visser (VVD) toelichting op enkele standpunten van haar partij op het gebied van water en natuur. 'Het op peil houden van de zoetwatervoorziening is één van de grootste uitdagingen waar we voor staan.'

Win-win voor natuur en drinkwater

Grotere natuurgebieden, een betere bescherming van drinkwaterbronnen en meer recreatiemogelijkheden. Dat is de uitkomst van de Groene Tafel Natuur & Drinkwater die op initiatief van Vewin eind april plaatsvond in Kasteel Groeneveld in Baarn. Doel: samen zoeken naar een nadere invulling van de nieuwe Natuurvisie van het ministerie van EZ.

'Gebiedsdossiers wettelijk verankeren'

Ook in Drenthe is de afgelopen jaren hard gewerkt aan het opstellen van de gebiedsdossiers die de risico's rondom drinkwaterwinningen in kaart moeten brengen. Karst Hoogsteen, directeur van WMD, beschrijft het proces en de noodzakelijke vervolgstappen.

'Maatregelen gebiedsdossiers nu uitvoeren'

Gebiedsdossiers zijn een belangrijk instrument om risico's rondom een drinkwaterwinning – door activiteiten van overheden, burgers of bedrijven – in kaart te brengen. IPO-bestuurslid Josan Meijers over de bescherming van het grondwater en de noodzaak om de afgesproken maatregelen ook daadwerkelijk uit te voeren.

Europese verkiezingen

Dit jaar is het jaar van de Europese verandering: er treedt in 2014 zowel een nieuw Parlement als een nieuwe Commissie aan. Waterspiegel zet alle actuele Europese 'waterdossiers' en de standpunten van de politieke partijen nog even op een rijtje.

Afscheid Theo Schmitz

Hoe maak je drinkwater?

'Gewoon Kraanwater' is een film van en over de drinkwatersector, geproduceerd door Tuvalu Media in opdracht van Vewin. Drinkwater is niet gewoon, daar komt ongelooflijk veel bij kijken; meer dan voldoende voor een film.

Lekker, gezond en betrouwbaar drinkwater: het lijkt zo vanzelfsprekend dat we bijna vergeten wat er bij de productie komt kijken. De tien Nederlandse drinkwaterbedrijven moeten veel werk verrichten voor het zover is, zeven dagen per week en 24 uur per dag. Van verschillende bronnen (grondwater, oppervlaktewater en duinwater) produceren ze met behulp van de meest geavanceerde, milieuvriendelijke technieken betrouwbaar en lekker drinkwater. Dat laat de film met verschillende animaties zien.

De film is bedoeld voor iedereen die zich interesseert voor kraanwater of er altijd al meer van wilde weten, zoals journalisten, politici of overheden. De film wordt ook ingezet als voorlichtingsmateriaal in scholen, musea, bezoekerscentra of bij tentoonstellingen. Eind april vond de school-première plaats op de Eerste Nederlandse Montessori School in Den Haag.

U kunt de film, die ook in het Engels beschikbaar is, via deze QR-code bekijken.

Op donderdag 17 april heeft Vewin en de rest van de waterwereld officieel afscheid genomen van oud-directeur Theo Schmitz. Het was een bijzondere bijeenkomst, waar twee geesteskinderen van Theo werden gelanceerd: de Vewin-film 'Gewoon Kraanwater' en de website www.idwp.nl – met alle internationale projecten van de Nederlandse drinkwaterbedrijven.

Theo's opvolger Renée Bergkamp opende de bijeenkomst, waarna de film 'Gewoon Kraanwater' werd vertoond. Vewin-voorzitter Cees Veerman richtte vervolgens een dankwoord aan Theo en zijn gezin. Hij benadrukte Theo te bewonderen om zijn ruime netwerk, de resultaten van het Vewin-bureau en de altijd sluitende jaarrekeningen. Vicevoorzitter van Vewin Piet Jonker zoomde in op de chronologie van de totstandkoming van de Drinkwaterwet: 'Die kwam er, mede dankzij de inzet van Theo en het bureau'. Hij nodigde Theo uit om door middel van een lanceringsknop de website IDWP te openen. Renée Bergkamp heeft de website kort toegelicht, waarop Theo zijn dankwoord richtte aan alle aanwezigen.

IDWP.nl

De gelanceerde website idwp.nl geeft een overzicht van internationale projecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse drinkwaterbedrijven. Dagelijks delen zij wereldwijd hun kennis en kunde. Dit doen zij vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en met een rugzak van 150 jaar ervaring met drinkwatervoorziening. Deze activiteiten leveren de drinkwaterbedrijven kennis op en maken de sector tot een aantrekkelijke werkgever, waar medewerkers hun competenties wereldwijd kunnen vergroten.

In elke Waterspiegel vragen wij een gastcolumnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema.

Drinkwater en klimaatverandering

Bij alle locaties in Nederland waar oppervlaktewater wordt gewonnen voor drinkwater (40% van ons drinkwater wordt uit oppervlaktewater gemaakt), staat de waterkwaliteit onder druk als gevolg van klimaatverandering. Het goede nieuws is dat maatregelen mogelijk zijn. Een belangrijke voorwaarde is wel dat de verschillende betrokken partijen ook allemaal hun steentje bijdragen aan deze maatregelen.

Om wat voor klimaateffecten gaat het eigenlijk? De verschillende klimaatscenario's voorspellen een toename van droge periodes. De hoeveelheid water die door de rivieren stroomt, neemt dan af. Doordat de concentraties van vervuilende stoffen uit de lozingen minder worden verdund, is de invloed van lozingen op de waterkwaliteit dan veel groter. Dit leidt tot een slechtere kwaliteit van het water. Andere effecten zijn temperatuurstijging en verzilting door zeespiegelstijging. Er zijn dus maatregelen nodig om het oppervlaktewater in de toekomst geschikt te houden als bron voor drinkwater. Dit vormde de uitkomst van een studie van RIVM en Deltares uit 2012. De studie kreeg veel aandacht in de media en leidde ook tot vragen over de omvang van de effecten van klimaatverandering op bronnen voor drinkwater. Is het onderzoek niet te pessimistisch? Zitten er niet heel veel aannames en onzekerheden in de berekeningen, die ook heel anders uit kunnen pakken?

Dit was voor het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) reden om in 2013 een vervolgonderzoek in te stellen. Het RIVM heeft samen met Deltares, KWR Watercycle Research Institute, waterbeheerders, drinkwaterbedrijven en de rijksoverheid in kaart gebracht wat per innamepunt de specifieke risico's zijn en welke maatregelen kansrijk zijn. Hiervoor zijn per innamepunt werksessies georganiseerd met alle betrokken partijen in het gebied. Hierbij kwam een scala aan maatregelen naar voren; van beleidsmaatregelen (aanpassingen in het toelatings- en vergunningenbeleid) en aanpassingen in het watersysteem, tot het uitbreiden van de zuivering door de drinkwaterbedrijven. Een combinatie van deze maatregelen is het meest effectief, ook omdat op de meeste innamepunten meerdere knelpunten als gevolg van klimaatverandering aan de orde zijn én deze per innamepunt kunnen verschillen. Dit betekent ook dat er niet één partij is die er alléén voor kan zorgen dat de drinkwatervoorziening volledig klimaatbestendig is. Samenwerking is dus van groot belang om dit te bereiken.

Wat mij opviel tijdens de werksessies, was dat de betrokken partijen zeer bereid zijn om informatie te delen en met elkaar na te denken over mogelijke maatregelen. Zonder daarbij problemen 'over de schutting te willen gooien'. De conclusie dat een combinatie van maatregelen het meest effectief is, was daarbij de rode draad. En hoe kan het ook anders: Nederland, polderland. Samenwerken doen we graag, in ieder geval praten over samenwerking. Klimaatverandering kan daarom dus ook als vliegwiel functioneren om samenwerking in de waterketen een verdere impuls te geven.

De vraag is hoe je deze openheid en dit enthousiasme kunt vasthouden wanneer het proces een stapje verder gaat, namelijk naar verdere uitwerking, keuzes maken en doorvoeren. Daarbij spelen ook andere belangen een rol en moet worden gezocht naar een maatschappelijk verantwoorde keuze. Ik denk dat het voornaamste is: helder en transparant zijn over de genomen stappen en afwegingen en dit uitdrukken in het concrete effect wat van deze stappen wordt verwacht. Bijvoorbeeld de mate waarin ze bijdragen aan de toekomstbestendigheid van bronnen voor drinkwater. Misschien een open deur, maar toch: kijk eens om de hoek, een ander gezichtspunt levert een wereld aan inzicht!

Column

Susanne Wuijts
Adviseur Drinkwater
Centrum Duurzaamheid,
Milieu en Gezondheid
Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu (RIVM)

Staatssecretaris Economische Zaken, Sharon Dijksma

‘Gezamenlijk de natuur versterken’

Het kabinet presenteerde onlangs een nieuwe visie op de natuur in Nederland. ‘Kern daarvan is dat de natuur niet beschermd moet worden tégen de samenleving, maar dat de natuur versterkt moet worden mét de samenleving’, aldus staatssecretaris Sharon Dijksma bij de presentatie. Wat betekent dat en hoe kijkt zij naar de rol van drinkwaterbedrijven bij natuurbeheer en bij het leveren van schoon drinkwater?

Dijksma: ‘Wij hebben in Nederland een sterkere natuur nodig, ook om economische groei mogelijk te maken. Natuur in onze omgeving is cruciaal voor onze welvaart. Heel lang is de gedachte geweest dat wij natuur vooral moeten beschermen. Maar natuur is geen aparte sector of een bos met een hek eromheen. Natuur is veel meer dan dat en moet verankerd worden midden in de samenleving. Dat betekent niet dat de overheid minder investeert in kwetsbare gebieden. Deze kabinetsperiode gaat het om honderden miljoenen euro’s extra.’

Robuuste natuur

‘Maar nog belangrijker is het voor mij dat de natuur in de breedte wordt versterkt. Daardoor krijgen planten en dieren meer ruimte om te leven of zelfs te overleven. Dus liever investeren in meer groen, dan de focus op het beschermen van de laatste vleermuissoort op één bepaalde plek. Dat kan alleen als er in de samenleving draagvlak is voor natuur en wordt erkend dat natuur een basisvoorwaarde is voor economische activiteit.’

Kunnen de drinkwaterbedrijven bijdragen aan het doel om natuur weer midden in de maatschappij te plaatsen?

Dijksma: ‘Drinkwaterbedrijven zijn onmisbare schakels voor de natuur en economie in Nederland. Deze bedrijven tonen veel vakmanschap om met behulp van natuurlijke processen zuiver drinkwater te produceren. De mensen die er werken, weten als geen ander dat de natuur onmisbaar is voor ons welzijn. Ook is schoon water een onmisbare bron voor de economie. En juist voor deze sector is het de normaalste zaak van de wereld dat natuur geen grenzen kent en niet in afgebakende gebieden valt te vatten. Het water stroomt overal doorheen. Alle activiteiten die wij als mensen ontplooiën, zijn van invloed op waterkwaliteit.’

Drinkwaterbedrijven als natuurbeheerders

‘Vandaar dat in de natuurvisie met regelmaat verwezen wordt naar de rol van drinkwaterbedrijven als natuurbeheerders. Belangrijk, want de bedrijven zijn de vierde natuurbeheerder van Nederland. Geen vrijblijvende rol dus, en dat brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee. Ik zie dat de sector die verantwoordelijkheid meer en meer oppakt. Ik ben dan ook benieuwd naar de voortgang van de actieagenda voor natuur en schoon water, waarover eerder gesproken is. Het Groene Tafelgesprek over drinkwater en natuur van eind april is daarnaast een goed initiatief. Naar aanleiding van dat gesprek wordt de samenwerking tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties versterkt en dat is broodnodig.’

De staatssecretaris vervolgt: ‘De uitdaging die ik al noemde, om met minder druk op de natuur flink meer voedsel te produceren, vraagt om oplossingen van al die partners. Op waterterrein is er al veel gebeurd, maar er valt nog een wereld te winnen. Door goede omgang met water en waterzuivering kunnen kosten worden bespaard en kan de milieudruk afnemen. Daarnaast beheren drinkwaterbedrijven nóg een schaars goed; namelijk ruimte voor recreatie in het ‘groen’. We kunnen samen optrekken om de ‘groene’ gebieden van drinkwaterbedrijven te versterken.’

‘Deze gebieden moeten zoveel mogelijk toegankelijk zijn voor het publiek. Dat laat mensen ook beseffen dat er op die plaatsen water wordt gewonnen voor de productie van drinkwater. Als je je er niet dagelijks mee bezighoudt, dan is schoon water al snel vanzelfsprekend. Maar in werkelijkheid zijn mensen er dag in, dag uit mee bezig om dat voor de hele samenleving voor elkaar te krijgen. Daar mogen Nederlanders zich best wat bewuster van worden.’

Hoe ziet u de verhouding tussen natuur en landbouw; is die ook van invloed op ons grondwater?

Dijksma: ‘Zonder een sterke natuur geen bloeiende landbouw. We kunnen het blijven hebben over tegenstellingen tussen landbouw en natuur. Die zijn er ook, maar door problemen uit te vergroten, lossen we de uitdagingen voor de komende decennia

niet op. We hebben meer voedsel nodig voor de groeiende wereldbevolking, met minder belasting op onze hulpbronnen, hoe je het ook wendt of keert.’

‘In Nederland heb je veel meer landbouwgrond dan natuur. Je zult de inzet van landbouw nodig hebben om biodiversiteit te behouden. Daar wordt soms te makkelijk overheen gestapt. En de landbouw heeft ook baat bij meer natuur, zoals voorbeelden in agrarisch natuurbeheer laten zien. Bijen profiteren bijvoorbeeld van bloeiende akkerranden en dat leidt weer tot betere bestuiving van gewassen voor de boer. Dat soort win-wincombinaties tussen economie en natuur moet continu opgezocht worden.’

‘Wel moeten we oppassen om niet in vaste patronen te vervallen: wat op de ene plek wel werkt, hoeft op een andere plek niet te werken. Ook zijn de natuur en onze omgeving continu in verandering en dat vraagt om flexibiliteit, zoals ook in de natuurvisie verwoord staat.’

Hoe zit dat dan met gewasbeschermingsmiddelen?

Dijksma: ‘Dat is nou precies een voorbeeld van een kwestie die vraagt om oplossingen voor de toekomst, zodat wij genoeg te eten houden, gezond blijven en onze natuur niet te zwaar belasten. Voor goede oogsten zijn gewasbeschermingsmiddelen nu eenmaal onmisbaar. Alleen kan het gebruik van veel middelen de natuur op de proef stellen en brengt verkeerd gebruik gezondheidsrisico's met zich mee. Dat moeten we voorkomen.’

‘Maar willen we meer gaan produceren, dan zullen we moeten opletten hoe we met gewasbeschermingsmiddelen omgaan. Door technologische vooruitgang en ook door inzet van natuur in de landbouw is het mogelijk om minder middelen te gebruiken, zonder dat de kwaliteit en kwantiteit van voedselproductie er onder lijden. Naar dat soort win-winsituaties gaan wij op zoek, zodat gezondheidsrisico's zoveel mogelijk kunnen worden vermeden. Dat vraagt om kennis en die hebben wij gelukkig in huis. We hebben in Nederland het Ctgb, het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, dat vanuit zijn deskundigheid beoordeelt of en onder welke gebruiksvoorwaarden

gewasbeschermingsmiddelen mogen worden toegepast. In Europa houdt de EFSA zich bezig met het uitvoeren van risico-beoordelingen en nader onderzoek naar schadelijkheid van stoffen.’

Wat is de belangrijkste pijler van het nieuwe mestbeleid om de Europese doelen te halen en hoe verhoudt zich dat tot een betere kwaliteit van ons grondwater?

Dijksma: ‘Een belangrijk middel om de normen te halen, is de verplichte mestverwerking voor bedrijven. Die maatregel geldt vanaf 1 januari van dit jaar. De basis daarvan is dat ieder bedrijf met een mestoverschot verantwoordelijk wordt gemaakt om een deel van het overschot te laten verwerken. Dit kan onder andere door meststoffen te exporteren. Daardoor kunnen boeren hier bijvoorbeeld kwalitatief goede melkproducten blijven produceren, maar komen er minder nutriënten in de Nederlandse bodem en in het grondwater. Op andere plaatsen in de wereld, waar een tekort is aan meststoffen, kunnen schrale landbouwgronden met hulp van Nederlandse bewerkte mest hogere opbrengsten opleveren. Dit beleid leidt tot nieuwe handelsmogelijkheden en pakt beter uit voor het milieu.’

Minister Schultz tijdens AO Waterkwaliteit:

‘Drinkwater: nationaal belang’

Voor het Algemeen overleg Waterkwaliteit in de vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu op 11 juni jl. waren verschillende ‘drinkwateronderwerpen’ geagendeerd. Het meest opvallende was dat enkele Kamerleden de minister bij herhaling vroegen drinkwater expliciet als nationaal belang in de wet te benoemen. Zij hield echter een slag om de arm.

Onder andere in de discussie over de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) en de Structuurvisie Schaliegas brachten zowel de PvdA en de SP, als de ChristenUnie en D66 in de commissie naar voren dat het voor de drinkwatervoorziening in Nederland belangrijk is dat de minister van Infrastructuur en Milieu wettelijk vastlegt dat drinkwater een nationaal belang is. Minister Schultz van Haagen antwoordde cryptisch: ‘Ik vind drinkwater een nationaal belang en weeg het bij beslissingen dan ook als zodanig mee. Maar dit is formeel het terrein van de provincies: zij maken de belangenafwegingen op ruimtelijk gebied en ik wil hen niet ‘bovenover’ voor de voeten lopen. Ik ga er wel van uit dat de drinkwatervoorziening als

nationaal belang doorwerkt in provinciaal beleid.’ De Kamer nam met dit antwoord geen genoegen, waarop Lutz Jacobi (PvdA) aangaf een debat te zullen aanvragen om op dit punt een motie in te dienen.

Duidelijkheid in STRONG

Drinkwater is een eerste levensbehoefte. Het veiligstellen van drinkwaterbronnen moet zwaar wegen ten opzichte van ander gebruik van de ondergrond. De drinkwaterbedrijven vinden het daarom noodzakelijk dat in de Structuurvisie Ondergrond de vaststelling van drinkwater als nationaal belang formeel wordt geregeld. Op die manier is de drinkwatervoorziening bij ruimtelijke

afwegingsprocessen gelijkwaardig aan andere nationale belangen, zoals energie. Een duurzame drinkwatervoorziening vraagt om een gebruiksladder of verdringingsreeks voor de ondergrond, waarin drinkwatervoorziening bovenaan staat.

De minister deed bij het overleg Waterkwaliteit de toezegging dat de positie van de drinkwatervoorziening bij de publicatie van de eerste versie van STRONG, begin 2015, nader wordt verduidelijkt.

Schaliegas

In de discussie over schaliegas wordt drinkwater voor wat de minister betreft dus meegewogen als een nationaal belang, net zoals de energievoorziening. Parallel aan de Structuurvisie Ondergrond van het ministerie van IenM stelt het ministerie van EZ een plan-MER en een Structuurvisie Schaliegas op. Hierin wordt uitgewerkt welke gebieden meer of minder geschikt zijn voor winning van schaliegas. Vewin vindt de risico's van schaliegas voor het grondwater zo ernstig, dat winning in of onder de huidige en toekomstige gebieden voor de drinkwatervoorziening uitgesloten moet worden. Dit moet in de Structuurvisie Schaliegas worden vastgelegd. Provincies zorgen voor aanwijzing van deze boringsvrije zones, grondwaterbeschermingsgebieden en strategische reserveringen.

Bescherming van de bronnen voor drinkwater

Uit de Beleidsnota Drinkwater blijkt dat de kwaliteit van de bronnen voor drinkwater niet op orde is. Vanuit de Kaderrichtlijn Water hebben regionale partijen gebiedsdossiers opgesteld van de drinkwaterwinningen. Hierin zijn de risico's voor de waterkwaliteit geïnventariseerd, inclusief noodzakelijke maatregelen. Het RIVM geeft aan dat de doorwerking in het regionale beschermingsbeleid en de waterplannen van waterschappen en Rijkswaterstaat onvoldoende is. Gebiedsdossiers zijn nu te vrijblijvend over de uitvoering van maatregelen.

Om ervoor te zorgen dat maatregelen voor onder andere geneesmiddelen en bodemverontreiniging daadwerkelijk worden uitgevoerd, is wettelijke verankering van de gebiedsdossiers nodig in de Omgevingswet. Maar ook op het gebied van de gebiedsdossiers ziet de minister niets in wettelijke verankering: 'Ik zie liever dat de betrokken partijen onderlinge afspraken maken, en volgens mij gebeurt dat nu ook. Tot de midterm review van de gebiedsdossiers praat het ministerie met de partijen om te kijken hoe we tot een betere doorwerking van de voorgestelde maatregelen kunnen komen. Als dat allemaal tot niets blijkt te leiden, kunnen we ons later altijd nog beraden op steviger ingrijpen.'

Minister positief over ketenfonds

De minister vindt de gebiedsdossiers een goed instrument bij de aanpak van de problematiek van geneesmiddelen en bestrijdingsmiddelen in bronnen voor drinkwater. Schultz: 'Als er lokaal – ondanks alle generieke maatregelen die al zijn genomen – toch overschrijdingen van normen plaatsvinden, is er maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van bronaanpak. De gebiedsdossiers zijn de aangewezen plek om dat in te regelen.'

Schultz noemde het vooral belangrijk dat alle betrokkenen – producenten, gebruikers, ziekenhuizen, waterschappen en

drinkwaterbedrijven – inmiddels beseffen dat het hier om een gedeeld probleem gaat. Er is gekozen voor een ketengerichte bronaanpak, met 'end of pipe-oplossingen' waar dat niet anders kan. 'Het overleg loopt en de industrie neemt op verschillende terreinen maatregelen, zoals op het gebied van green pharmacy: biologisch afbreekbare medicijnen. Ik sta niet negatief tegenover de vorming van een ketenfonds voor de financiering van maatregelen en eventueel onderzoek, mits alle partijen daaraan bijdragen. Er is geen behoefte meer aan grootschalig algemeen onderzoek, maar onderzoek naar de milieurisico's van specifieke stoffen, zoals röntgencontrastmiddelen, kan nog wel nodig zijn.'

OESO-rapport: financiering waterbeheer

De Kamerleden en de minister waren het in grote lijnen eens over het OESO-rapport, waarin het Nederlandse bestuursmodel voor water wordt geroemd als 'global reference': een voorbeeld voor de wereld. De minister gaf aan – net als Vewin – niets te voelen voor nog méér toezicht, zoals de OESO suggereerde. Na de zomer komt het kabinet met een officiële reactie op het rapport.

De OESO vindt het principe 'de vervuiler betaalt' een belangrijk uitgangspunt. De minister gaat vooral uit van het profijtbeginsel: 'wie water gebruikt, moet daarvoor betalen'. Het is onterecht dat de kosten die producenten veroorzaken door milieuverontreiniging, terechtkomen bij drinkwaterconsumenten. Bij de financiering van waterzuivering vindt Vewin dat het 'vervuiler betaalt'-principe voorop moet staan.

Vewin partner van WaterSpaarders

‘Kinderen als change agent voor korter douchen’

Namens de drinkwatersector is Vewin toegetreden als partner van het programma WaterSpaarders van de Missing Chapter Foundation (MCF). Deze stichting is in 2009 opgericht door Laurentien van Oranje, met als doel het stimuleren van gelijkwaardige gesprekken tussen kinderen en volwassenen over onderwerpen zoals duurzaamheid en strategische dilemma’s.

De onbevangen vragen, verfrissende meningen en verrassende ideeën van kinderen kunnen volgens MCF huidige besluitvormers inspireren. De dialoog tussen generaties is het ontbrekende hoofdstuk in duurzame besluitvorming; ‘the missing

chapter’. Eén van de MCF-programma’s is WaterSpaarders, gericht op besparen van water en energie bij gezinnen. Hieraan nemen ook Vewin en een aantal drinkwaterbedrijven deel.

Directeur Laurentien van Oranje vertelt meer over de achtergronden van het werk van MCF: ‘Ik werk al jaren op het snijpunt van strategie, beleidsvorming en communicatie rondom maatschappelijke thema’s zoals duurzaamheid, onderwijs en gezond-

heid. Om op deze gebieden tot verandering te komen is een andere mindset nodig en ik ben ervan overtuigd dat je dat niet voor elkaar krijgt met het uitdragen van feiten en kennis alleen. Er wordt veel gepraat, maar er gebeurt te weinig. De compromisloze en scherpe blik van kinderen kan een vastgelopen debat openbreken. Volwassenen denken vanuit boodschappen, kinderen vanuit actie. En omdat het vrijwel altijd om de toekomst gaat – hún toekomst – hebben kinderen ook echt recht van spreken.'

'Wij spreken veel kinderen, bijvoorbeeld via KidsKracht of onze Raad van Kinderen, waarin kinderen nadenken over de dilemma's van bedrijven. Daarbij gaan ze minutieus te werk en kijken naar de kleinste details. Juist die details blijken vaak cruciale elementen bij gedragsverandering.'

Hoe is MCF ertoe gekomen juist waterbesparing tot één van haar initiatieven te maken?

Laurentien: 'Het idee is aangedragen door kinderen zelf. Voor kinderen is energie

besparen logisch. Waarom zou je verspillen? Het is slecht voor de aarde, want die warmt erdoor op en daardoor wordt de leefomgeving van mens en dier bedreigd. Kinderen willen samen energie besparen, omdat die kleine acties samen een groot verschil maken.'

'Kinderen willen in hun eigen omgeving de rol van 'change agent' spelen. Ze zijn erg actiegericht en vragen ons gewoon: 'We willen helpen, maar weten niet hoe. Geef ons een middel om iets te doen'. Wij stellen kinderen vervolgens in staat direct in actie te komen. Met hun feedback gaan we dan aan de slag. En zo wordt energie besparen concreet gemaakt via water besparen.'

Korter douchen

Met WaterSpaarders roepen kinderen alle andere kinderen van Nederland op om thuis het gesprek aan te gaan over warmwatergebruik, zodat uiteindelijk heel Nederland korter gaat douchen; van bijna 9 naar 5 minuten.

Onderzoek toont aan dat douchen 51,4 liter kost van de 119 liter drinkwater die wij allemaal dagelijks gemiddeld verbruiken (zie ook 'TNO-onderzoek Watergebruik Thuis 2013', op pag. 27 van dit blad). Voor een warme douche wordt veel energie gebruikt: om 50 liter water te verhitten tot 40 °C heb je ongeveer 10 kilowattuur (kWh) nodig. Stel dat dagelijks 15 miljoen Nederlanders een douche nemen van bijna 9 minuten (het gemiddelde), dan kost dat 150 miljoen kWh. Elke dag. Als je duurzamer wilt omgaan met water en energie, is het belangrijk te kijken naar je douchegebruik. *Maar hoe pak je dat vervolgens praktisch aan?*

Laurentien: 'Ons uitgangspunt is altijd de wens van kinderen: 'wat hebben zij nú nodig om straks te leven op de manier die ze willen?' In het geval van WaterSpaarders hebben we gezocht naar een middel waarmee we kinderen in hun kracht kunnen zetten om binnen hun gezin de rol van 'change agent' te kunnen spelen en hun familieleden aan te zetten tot minder lang douchen.'

'Concreet is WaterSpaarders een interactief onderwijsprogramma, waarbij het leren ten dienste staat van de actie die nodig is. Niet andersom. Kinderen worden vanuit school ondersteund om thuis de discussie over watergebruik aan te gaan. Daarbij krijgen ze concrete middelen aangereikt, zoals een spaarboekje, een stopwatch app, een verbetermeter en een fles met zelfontworpen etiket. Ze staan opeens heel stevig in een gesprek met hun ouders over dit onderwerp, als ze kunnen zeggen: 'Kijk, dat heb ik gemaakt en nu is het jullie beurt. En je krijgt een sticker van me als je het goed doet!'

'Belangrijk effect van onze aanpak is dat we het douchegebruik inzichtelijk en meetbaar maken. De kinderen houden vier weken lang dagelijks het gebruik in hun gezin bij in hun spaarboekje. Dat wordt vertaald naar herkenbare hoeveelheden, zoals emmers. Dan wordt het opeens heel tastbaar voor de deelnemers, wat sneller leidt tot gedragsverandering.'

In navolging van Vitens hebben de overige drinkwaterbedrijven het initiatief WaterSpaarders omarmd en is Vewin

sinds dit voorjaar partner geworden. Dat betekent dat alle drinkwaterbedrijven financieel bijdragen aan het programma en zich daarnaast gaan inzetten bij de uitvoering. *U werkt samen met verschillende bedrijven als partners, zoals Unilever, Vitens en Eneco: wat is hun meerwaarde?*

Laurentien: 'Het is eigenlijk heel simpel: alle partners samen maken het mogelijk dat kinderen in hun omgeving kunnen optreden als change agent op het gebied van water- en energiebesparing. Dus hoe meer bedrijven meehelpen, des te meer kinderen kunnen meedoen. Partners leveren een financiële bijdrage en brengen kennis en praktische ondersteuning in. Andersom kijken wij samen met de partners hoe WaterSpaarders hen kan helpen hun doelstellingen te bereiken. Maar ze moeten het niet zien als 'zo maar wat sponsoring'. Het is niet: 'Hoe kunnen wij die kinderen helpen?', maar het is precies andersom: 'Hoe kunnen kinderen ons helpen onze doelen te bereiken?'

'We zijn bezig met een maatschappelijke beweging waarin kinderen de hoofdrol spelen. Wij zijn daarom ook heel blij met het partnership met Vewin en hopen natuurlijk dat alle energie- en waterbedrijven dit omarmen. Door samen te werken, staan we sterker!'

Wanneer is WaterSpaarders voor u geslaagd?

Laurentien: 'Het uiteindelijke doel is om samen energie en water te besparen. Ik vind het fantastisch om te zien hoe de gesprekken met nieuwe partners leiden tot nieuwe ideeën. We werken samen met mensen die bereid zijn om over de schutting te kijken. Ik geloof dat dit mede komt doordat wij de onbevangen manier waarop kinderen denken, overdragen op onze partners. Kinderen denken niet in hokjes of dogma's, mogelijkheden of onmogelijkheden. Zij zeggen: 'Als je iets wilt, dan doe je dat toch gewoon? En doe het vooral samen!' Dat werkt heel inspirerend. En als we daar de toekomst voor ons allemaal iets beter door kunnen maken, ben ik zeer tevreden.'

'VOLWASSENEN
DENKEN VANUIT
BOODSCHAPPEN,
KINDEREN
VANUIT ACTIE'

Missing Chapter Foundation

De Missing Chapter Foundation (MCF) is in 2009 opgericht door Laurentien van Oranje, vanuit de gedachte dat beslissingen langer houdbaar blijven en meer waarde krijgen door de scherpe inzichten, logische vragen en verrassende oplossingen van kinderen en jongeren hierin een plek te geven. Met haar programma's KidsKracht, Raad van Kinderen en WaterSpaarders brengt MCF verbinding tot stand tussen kinderen en jongeren enerzijds en besluitvormers in de publieke en private sector anderzijds.

Raad van Kinderen

Met de Raad van Kinderen zorgt MCF er, samen met UNICEF Nederland, voor om kinderen structureel, op grote schaal en op een constructieve manier hun stem te laten horen binnen bedrijven. Het doel is om bedrijfsvoering en beslissingen meer toekomstbestendig te maken. Want om echt duurzaam te denken en te handelen, moeten bedrijven leren denken en handelen vanuit wat er later nodig is. Door de dialoog met jonge stakeholders krijgt 'de toekomst' een gezicht en een stem. MCF begeleidt het instellen van een Raad van Kinderen als geloofwaardig platform om strategische dilemma's te analyseren, bespreekbaar te maken en nieuwe denkrichtingen te geven.

WaterSpaarders

Meer dan 10.000 kinderen doen nu mee aan WaterSpaarders, waarbij kinderen hun gezinnen aanzetten tot minder energiegebruik. WaterSpaarders is een uniek actiegericht initiatief van kinderen, leerkrachten, het Wereld Natuur Fonds, Unilever en de Missing Chapter Foundation. Naast partners van het eerste uur Vitens en Eneco nemen ook Stayokay, Enexis, Nudge, Zorn, de Unie van Waterschappen en Scouting deel aan het programma. Door het aansluiten van Vewin zijn nu alle drinkwaterbedrijven vertegenwoordigd. Al deze partners zetten zich in voor het realiseren van de missie van WaterSpaarders: kinderen als change agent voor korter douchen.

Onderzoek wijst uit:

Drinkwaterbedrijven hebben externe veiligheid op orde

Externe veiligheid doelt op situaties waarbij het falen van een drinkwaterleiding grote veiligheidsrisico's kan hebben, bijvoorbeeld doordat een leiding in of nabij een waterkering, spoor of weg ligt. De drinkwatersector heeft onder leiding van Vewin externe veiligheid de afgelopen jaren stevig verankerd in de reguliere bedrijfsvoering.

In 2004 heeft zich bij Stein in Limburg een dijkverzakking voorgedaan als gevolg van o.a. een lekkende waterleiding. Naar aanleiding hiervan vroeg de Onderzoeksraad voor Veiligheid aan Vewin om te onderzoeken in hoeverre binnen de drinkwatersector sprake is van veiligheidsrisico's bij falende drinkwaterleidingen en waar nodig verbeteracties te bevorderen.

Hiertoe is in 2004, in sectorverband, een evaluatie uitgevoerd naar het beheersysteem van het leidingnet op externe effecten. In navolging hiervan zijn twee instrumenten ontwikkeld: een toetsingskader voor de ontwikkeling van het veiligheidsmanagementsysteem en een aanpak om potentieel risicovolle leidingen te identificeren en te beoordelen op risico's voor externe effecten (BEEL-richtlijn).

In 2011 is de BEEL-richtlijn aangepast om aansluiting te zoeken bij het wettelijke toetsinstrumentarium dat de beheerders van waterkeringen gebruiken (VTV 2006). Dit alles heeft geleid tot een proces waarbij de drinkwaterbedrijven een risicobeoordeling van alle leidingen in en nabij primaire en secundaire locaties hebben opgesteld. Ook moest worden aangetoond dat externe veiligheid goed verankerd is in de bedrijfsvoering. Primaire locaties zijn primaire waterkeringen, primaire wegen (A-wegen) en spoorwegen; secundaire locaties zijn regionale waterkeringen, regionale wegen in beheer bij Rijkswaterstaat en overige risicovolle locaties zoals metrolijnen.

De uitkomsten van het eindonderzoek dat Colibri Advies eind 2013 op verzoek van Vewin uitvoerde naar bovenstaande doelstellingen, luiden als volgt:

- Alle primaire en secundaire locaties op de shortlist hebben een integrale risicobeoordeling ondergaan: respectievelijk 14.500 en 9.500 locaties. Dit heeft geleid tot een afkeur van 2.400 primaire locaties en 1.200 secundaire locaties. Deze leidingen zijn buiten gebruik gesteld, op vervangingslijsten gezet, en enkele komen in aanmerking voor nader onderzoek.
- Alle leidingen in of nabij potentieel risicovolle primaire en secundaire locaties zijn gemarkeerd om ze te onderscheiden van reguliere distributieleidingen. Waar nodig vindt verscherpt toezicht plaats. Dossierbeheer is op orde gebracht.
- Externe veiligheid is aantoonbaar verankerd in de reguliere bedrijfsvoering van de drinkwaterbedrijven.

Met deze laatste toetsing is externe veiligheid als sectorbreed project afgerond: externe veiligheid is nu een volwaardig onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering in de drinkwatersector. De drinkwaterbedrijven blijven de beoordeling periodiek herhalen en ook vindt uitbreiding plaats naar andere potentieel risicovolle locaties.

Voorbereidingen Structuurvisie Ondergrond

Drinkwater als nationaal belang

Met het programma STRONG wil de overheid een beleids- en afsprakenkader voor duurzaam en efficiënt gebruik van de ondergrond scheppen, dat bijdraagt aan de leefomgevingskwaliteit. Onderdeel hiervan is de Structuurvisie Ondergrond. De drinkwatersector pleit voor een stevige positie voor de drinkwatervoorziening.

De Structuurvisie Ondergrond vormt het integrale ruimtelijk afwegingskader voor activiteiten in de ondergrond. Voor maatschappelijke vraagstukken van nationaal belang zal de structuurvisie de ruimtelijke mogelijkheden schetsen van de functies van de ondergrond in relatie met de bovengrond.

Het ministerie van IenM is begonnen met de voorbereidingen van een conceptversie van de Structuurvisie Ondergrond. De eerste probleemverkenning, waarbij is gekeken welke opgaven spelen in de ondergrond en hoe de verschillende activiteiten geprioriteerd kunnen worden, is inmiddels afgesloten. Vewin heeft daarbij enkele belangrijke punten naar voren gebracht.

Drinkwater is van nationaal belang

Circa 55% van ons drinkwater wordt gemaakt van grondwater, wat de ondergrond cruciaal maakt voor de drinkwatervoorziening. Drinkwater is nauw verbonden met volksgezondheid: niet voor niets noemt de Drinkwaterwet de drinkwatervoorziening 'een dwingende reden van groot openbaar belang'. Bestuursorganen hebben de taak de drinkwatervoorziening veilig te stellen. Om drinkwater een juiste positie te geven in de afweging ten opzichte van andere ondergrondse functies, moet drinkwater voor

de drinkwatervoorziening als nationaal belang worden verankerd in STRONG.

Verdringingsreeks bodem

De Waterwet kent een verdringingsreeks voor verschillende 'waterfuncties' bij oppervlaktewater. Deze wet biedt de mogelijkheid om deze regels ook van toepassing te verklaren op verdelingsvraagstukken bij grondwater. Vewin pleit ervoor om aan deze mogelijkheid invulling te geven en haar ook toe te passen als zich in de ondergrond een ruimteverdelingsvraagstuk aandient. In deze verdringingsreeks moet drinkwater prevaleren als de veiligstelling van grondwater voor de drinkwatervoorziening in de knel komt.

Ruimtelijke bescherming grondwater versterken

De drinkwatersector wil dat een goede bescherming van de winningen van grondwater wordt geborgd in de Omgevingswet, zonder dat dit onnodige belemmeringen voor andere maatschappelijk relevante ontwikkelingen met zich meebrengt. Het uitgangspunt van beleid moet zijn: ruimte bieden aan boven- en ondergrondse ontwikkelingen, onder voorwaarde van uitsluiting van risico's voor de drinkwatervoorziening. Om het drinkwaterbelang te versterken in ruimtelijke plannen

van alle overheden, moet dit via de juridische kaders (Omgevingswet, AMvB Ruimte) zijn geborgd.

Mijnbouwwet aanpassen

Activiteiten in de diepe ondergrond vormen vaak een risico voor de grondwaterkwaliteit. De Mijnbouwwet biedt echter geen kader om hierbij ruimtelijke afwegingen te maken. De mogelijkheden om ongewenste ontwikkelingen in de diepe ondergrond in kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden uit te sluiten, zijn daardoor beperkt: dit moet veranderen.

Strategische grondwatervoorraden aanwijzen

Om in een toenemende vraag naar (drink)water te kunnen voorzien, is de aanwijzing van strategische grondwatervoorraden nodig. Vervangende capaciteit moet ook beschikbaar zijn in situaties waarbij huidige winningen worden beëindigd vanwege ontoereikende grondwaterkwaliteit. De hiervoor benodigde strategische grondwatervoorraden moeten voldoende worden beschermd om ongewenste en onomkeerbare ontwikkelingen te voorkomen.

Naar verwachting komt het ministerie van IenM eind 2014 met een eerste conceptvoorstel voor de Structuurvisie Ondergrond.

Waterbeeld

**Waterbedrijf
Groningen**

Vers getapt het lekkerst!

Kraanwater is niet alleen gezond en lekker, maar ook aanzienlijk goedkoper dan water uit een fles én minder belastend voor het milieu. Redenen genoeg om het drinken van kraanwater te stimuleren. Dit doen we door openbare tappunten beschikbaar te stellen: in Groningen achter het Groninger Museum, bij de Universiteitsbibliotheek en bij het Zernikecomplex. Maar ook de gemeenten Haren en Winsum hebben er inmiddels één. En tijdens diverse evenementen sluiten we mobiele tappunten aan. Met de slogan 'Laat je niet flessen, drink wotter uut Grunn' moedigt Waterbedrijf Groningen zo iedereen aan om kraanwater te drinken.

24/7 WATER. NATUURLIJK DICHTBIJ.

Werkbezoek VVD-kamerlid Barbara Visser

‘Je krijgt niet vanzelf goed drinkwater’

VVD-kamerlid en waterwoordvoerder Barbara Visser is geboren in Kroatië en getogen in Zaanstad, waar ze tussen 2006 en 2012 eerst gemeenteraadslid en later wethouder was. Haar politieke carrière wordt onder andere gedreven door de behoefte om verantwoordelijkheid te nemen voor haar omgeving. En daar hoort ook water bij.

Drs. Barbara Visser (1977) werkte eerder onder andere bij de FIOD en als business consultant lokale overheid bij Atos Consulting. Vanaf 20 september 2012 is ze voor de VVD lid van de Tweede Kamer. In die functie bracht ze onlangs een werkbezoek aan de productielocatie Andijk van PWN, waarbij enkele actuele onderwerpen aan de orde kwamen. Zo pleitte PWN-directeur Martien den Blanken voor maatregelen om ervoor te zorgen dat ons drinkwater gezond en schoon blijft. Uit de jaarlijkse RIVM-rapportage blijkt dat de kwaliteit van het Nederlandse drinkwater goed is, maar dat waakzaamheid is geboden en dat maatregelen om deze kwaliteit te borgen noodzakelijk zijn.

Welke maatregelen vindt de VVD belangrijk als het gaat om waterkwaliteit en drinkwaterbronnen? Welke rol speelt de KRW hierbij?

Visser: ‘Dat de kwaliteit van het water goed is, hebben we mede te danken aan enorme inzet door de sector. Maar dat betekent niet dat de kwaliteit altijd goed zal zijn. Daarom is het zaak om op een slimme wijze met de Kaderrichtlijn Water in de hand te zorgen dat we het kwaliteitsniveau minimaal hetzelfde houden. Ik hecht veel waarde aan het combineren van maatregelen die we nemen om de waterkwaliteit op peil te houden of zelfs te verbeteren, met bijvoorbeeld recreatie, visserij, veiligheid, zoetwater- en drinkwatervoorzieningen. Werk met werk

maken, zodat je uiteindelijk op meerdere terreinen een grote winst kunt halen.’

Wat is uw persoonlijke relatie met (drink)water?

Visser: ‘Persoonlijk moet ik meteen denken aan de waterput van mijn opa en oma in Kroatië. Inmiddels is het een monument geworden, maar als klein meisje heb ik menigmaal water uit de put bij de boerderij gehaald. Dat er schoon water uit de kraan komt, is dus niet zo vanzelfsprekend als het lijkt. Het feit dat we dit in Nederland wel als zodanig beschouwen, is zowel een kracht als een zwakte! Kracht, omdat we het goed op orde hebben en een zwakte omdat hierdoor het belang van schoon

drinkwater niet altijd de aandacht krijgt die het verdient.'

Welke speerpunten heeft de VVD in het waterdossier? Voor welk onderwerp gaat u zich met name inzetten?

Visser: 'Waterveiligheid is en blijft belangrijk in Nederland. We kunnen trots zijn op onze geschiedenis van omgaan met water. Het komende jaar zullen we de uitwerking van de risicobenadering en meerlaagse veiligheid vertaald zien in besluitvorming voor het Deltaprogramma. Een belangrijke stap voor de toekomst en nadrukkelijk ook een kans om als Nederland dit te vermarkten naar nieuwe concepten, producten en diensten: ruimte voor innovatie, waarbij veiligheid en economie hand in hand kunnen gaan.'

'Het op peil houden van de zoetwatervoorziening is één van de grootste uitdagingen waar we voor staan. Niet alleen voor ons drinkwater, maar ook voor de industrie en de landbouw. Zoet water wordt steeds schaarser en is niet altijd in dezelfde mate voorhanden. Het is dus zaak zorgvuldig met het zoete water om te gaan. In tijden van veel regen zoveel mogelijk zoet water opvangen en bufferen om in drogere tijden te kunnen gebruiken. Daarvoor zijn innovatieve oplossingen nodig. Bij verziltingsvraagstukken moeten we ook goed nadenken wat de consequenties voor zoet water zijn.'

Welke positie heeft drinkwater voor u in het Deltaprogramma Zoetwater?

Visser: 'Aandacht voor zoet water is wat de VVD betreft ook aandacht voor drinkwater. Maar de positie van de drinkwatervoorziening wordt expliciet en volledig geregeld in de Drinkwaterwet. Het is niet nodig om hier in andere wet- en regelgeving nog van alles over op te nemen. Belangrijk is dat we voldoende goed drinkwater hebben en houden en dat wordt in de Drinkwaterwet geregeld.'

Hoe kijkt de VVD aan tegen het nationale belang van drinkwater? Bijvoorbeeld in de verdringingsreeks?

Visser: 'Vooropgesteld: alle onderwerpen in de verdringingsreeks zijn belangrijk. En dan is het logisch dat droge voeten houden bovenaan staat: 'safety first'. Bij het toepassen van de prioritering uit de verdrin-

Barbara Visser: 'Het op peil houden van de zoetwatervoorziening is één van de grootste uitdagingen.'

gingsreeks zal het nooit zwart-wit zijn. De drinkwatervoorziening moet natuurlijk zo veel en zo lang mogelijk in stand blijven bij extreme omstandigheden.'

Wat zijn speerpunten voor de VVD in de relatie landbouw en water?

Visser: 'De kwaliteit van het grondwater is één van de belangrijke speerpunten. Hier heeft de landbouw de afgelopen jaren ook fors – en succesvol – op ingezet. De kwaliteit van het grondwater en vooral de wijze waarop de doelen worden bereikt, vereist maatwerk. Niet iedere grondsoort is hetzelfde en het effect van bijvoorbeeld mest op de grondwaterkwaliteit is bij verschillende grondsoorten anders. Reële doelstellingen met een realistisch tijdspad zijn hierbij essentieel. De VVD is van mening dat we zoveel mogelijk integraal moeten kijken naar de onderwerpen, zoals bijvoorbeeld waterkwaliteit.'

Hoe kijkt u aan tegen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)?

Visser: 'De VVD heeft in december aangegeven zich te kunnen vinden in de hoofd-

lijnen van het nieuwe GLB. Wij vinden het belangrijk dat de middelen vanuit het GLB zoveel mogelijk op het boeren erf terechtkomen. Ook de middelen die vanuit de tweede pijler beschikbaar zijn, moeten daar zoveel mogelijk ingezet worden. Initiatieven op het gebied van waterkwaliteit, innovatie en duurzame productiemethodes hebben daarbij de voorkeur.'

Welke rol speelt natuur bij de VVD?

Visser: 'De VVD is van mening dat er een balans moet zijn tussen ecologie en economie. Dus: ruimte voor natuur, maar ook voor economische ontwikkeling. Natuur is onderdeel van onze samenleving en dus van de BV Nederland. De VVD is van mening dat deze twee onderwerpen prima hand in hand kunnen gaan en elkaar juist op die wijze kunnen versterken. Private partijen of drinkwaterbedrijven kunnen wat ons betreft ook natuurgebieden beheren. Want ook daar geldt dat natuur en economie elkaar kunnen aanvullen. Uiteraard gelden hier wel duidelijke spelregels als het gaat om kerntaken en oneerlijke concurrentie.'

Grote natuurbeheerders slaan de handen ineen

Win-win voor natuur en drinkwater

Grotere natuurgebieden, een betere bescherming van drinkwaterbronnen en meer recreatiemogelijkheden. Dat is de uitkomst van de Groene Tafel Natuur & Drinkwater die op initiatief van de drinkwatersector eind april plaatsvond in Kasteel Groeneveld in Baarn.

De drinkwatersector is een grote natuurbeheerder in Nederland, naast organisaties zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen. Om samen te zoeken naar nadere invulling van de nieuwe Natuurvisie van het ministerie van EZ heeft Vewin een Groene Tafel Natuur & Drinkwater georganiseerd. Natuurbeheerders, overheden, wetenschappers en drinkwaterbedrijven maakten afspraken over betere samenwerking, om zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetten meer van hun doelen te bereiken. Het kabinet wil natuur verbinden met verschillende sectoren en functies. Met als doel: een efficiënter en meer gedragen natuurbeleid met winst voor de natuur en de maatschappij.

De Rijksnatuurvisie 2014 'Natuurlijk verder' benoemt de drinkwaterbedrijven als belangrijke partners bij het realiseren van natuurbeleid. De sector levert een bijdrage aan het halen van de natuurdoelen door het beheren van ongeveer 24.000 ha natuur. In een natuurrijke omgeving zijn drinkwaterbronnen beter beschermd en dat betekent dat minder inspanning nodig is om drinkwater te maken. Ook de

natuur is gebaat bij voldoende en zuiver water, omdat het de biodiversiteit vergroot. Bovendien vervullen de natuurgebieden die drinkwaterbedrijven beheren, een recreatieve functie voor het publiek. De drinkwaterconsumenten zien in hun directe omgeving het resultaat van het natuurbeheer. Uit klantonderzoeken blijkt dat een grote meerderheid van de klanten positief staat tegenover beheer van natuur door het waterbedrijf.

Natuurvisie

Er is een omslag nodig van natuur beschermen tegen, naar natuur versterken met de samenleving; dat schrijft het kabinet in de nieuwe Natuurvisie. Het gaat om beschermen, maar ook beleven en benutten. Op dit moment is er te weinig draagvlak voor natuur in de samenleving en de natuurdoelen worden niet gehaald. Daarom is een omslag nodig in het natuurbeleid. De Natuurvisie gaat ervan uit dat in de combinatie van natuur met andere functies goede en nog onbenutte kansen liggen. Deze natuurcombinaties hebben kans van slagen als zij voor alle betrokken functies meerwaarde bieden. Eén van de combinatiesectoren is de drinkwatersector.

Het beleid zal zich bovendien meer richten op het tot stand brengen van natuur die tegen een stootje kan en maatschappelijk gedragen wordt. Er wordt meer gestuurd op condities voor natuurlijke processen, op robuuste systemen, in plaats van op specifieke soorten en habitats. Vewin ondersteunt de inzet van de Natuurvisie om meer in te zetten op functiecombinaties en robuuste gebieden.

Het kabinet wil natuurcombinaties met drinkwater verkennen en stimuleren en ziet drinkwaterbedrijven daarbij als volwaardig natuurbeheerder. De Natuurvisie bevat al enkele voorbeelden van de combinatie 'natuur en drinkwater'. Een goed voorbeeld is de grote renovatie van een waterwinning in het Natura 2000-duingebied Meijendel, dat Dunea beheert en waar jaarlijks een miljoen mensen recreëren. Tijdens de renovatie is natuur integraal in de plannen meegenomen, waardoor waterwinning en natuur beide versterkt zijn. Tijdens de Groene Tafel Natuur & Drinkwater zijn afspraken gemaakt over de verdere uitwerking van de functiecombinatie.

Meer samenwerken

De gesprekspartners hebben afgesproken om meer samen te werken en elkaar te versterken. De samenwerking kan leiden tot meer hectaren aaneengesloten natuurgebied, waardoor meer natuur, een betere bescherming van drinkwaterbronnen én meer recreatiemogelijkheden ontstaan. Er worden vier pilots gestart: de combinatie van

drinkwaterwinning en natuurontwikkeling in het gebied Hoge Boezem Kinderdijk; het onderzoeken van functiecombinaties natuur en drinkwaterwinning in de provincie Utrecht; een onderzoek naar samenwerking in het Goois Natuurreservaat en een onderzoek naar de toepassing van ijzerslib bij natuurontwikkeling, in samenwerking met Natuurmonumenten.

Daarnaast is een actieagenda opgesteld met o.a. het verkennen van de combinatie van ruimtelijke beschermingsgebieden voor water en natuur, onderzoek gekoppeld aan een website over functiecombinaties en bijen- en vlindervriendelijk terreinbeheer. Begin 2015 komen de partijen weer bij elkaar om de resultaten van de pilots en de actieagenda te bespreken en vervolgstappen te ondernemen.

Natuurbeheerders

Drinkwaterbedrijven beheren ongeveer 24.000 ha natuurgebied, vaak aangewezen als Natura 2000-gebied of onderdeel van het Nationaal Natuurnetwerk (voorheen Ecologische Hoofdstructuur).

De sector levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de natuurdoelen. De gebieden zijn veelal opengesteld voor bezoekers, waardoor ook recreatie mogelijk is. Drinkwaterbedrijven hebben een wettelijke taak in het (mede)beheren van terreinen ter bescherming van de bronnen voor drinkwater. Natuur biedt een goede bescherming. Daarnaast zijn de natuur en de drinkwaterbedrijven gebaat bij voldoende en schoon water.

Pilots

Combinatie uitbreiding winning met robuuster Natura 2000-gebied Kinderdijk

In het Natura 2000-gebied Hoge Boezem Kinderdijk worden de laatste gebiedsdelen ingericht. De provincie Zuid-Holland moet hier met beperkte middelen de ambities voor een robuuste EHS realiseren. Drinkwaterbedrijf Oasen zoekt alternatieven voor een drinkwaterwinning die onder druk komt te staan door stedelijke uitbreiding. Een goed ingepaste winning in het natuurgebied is een alternatief waarmee de drinkwaterbron duurzaam beschermd kan worden. Oasen wil onderzoeken of hiermee ook een impuls kan worden gegeven aan de natuur in het gebied. Eindbeeld is een robuuster natuurgebied, mét plek voor waterwinning. Oasen zoekt samenwerking met andere partijen (Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, Stichting Werelderfgoed Kinderdijk) om dit idee voor een win-winsituatie concreet vorm te geven.

Functiecombinaties in Utrecht

De provincie Utrecht, Staatsbosbeheer en natuur- en milieuorganisaties, verenigd in het 'Oostbroekoverleg', zoeken samen met waterbedrijf Vitens naar kansen en mogelijkheden voor functiecombinaties van drinkwaterwinning en natuur. Een eerste brainstorm heeft ideeën opgeleverd op het gebied van beheer en inrichting van natuur, recreatief medegebruik van gebieden en communicatie over de relatie water en natuur.

Samenwerking PWN en Goois Natuurreservaat

PWN en het Goois Natuurreservaat hebben een overeenkomst getekend om samenwerking te onderzoeken, bijvoorbeeld bij de beide uitvoeringsorganisaties en in beleidsvorming. Ze hebben dezelfde belangen: mooie natuur, goede drinkwatervoorziening en kostenbesparing. Dit proces zit nog in het beginstadium en kan als casus gaan dienen om de succesfactoren van samenwerking te monitoren. Ook de provincie Noord-Holland, de gemeente Laren, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Natuurmonumenten zijn hierbij betrokken.

Toepassingsmogelijkheden van ijzerslib bij natuurontwikkeling

Brabant Water, Waterbedrijf Groningen en Vitens laten een onderzoek uitvoeren naar de toepassing van ijzerslib bij natuurontwikkeling op voormalige landbouwgronden. De eerste resultaten van de inzet van dit slib voor het vastleggen van fosfaat zijn hoopgevend. De waterbedrijven zijn op zoek naar locaties voor een (tweede) veldproef of (kleinere) pilot om de toepasbaarheid onder verschillende omstandigheden te onderzoeken.

Eindevaluatie gebiedsdossiers drinkwaterwinningen

Nu beginnen met uitvoering van maatregelen

Vewin deelt de zorg over de uitvoeringsprogramma's die het RIVM uitspreekt in haar 'Eindevaluatie gebiedsdossiers drinkwaterwinningen'. Er is veel goed werk verricht bij het in kaart brengen van de knelpunten en mogelijke oplossingen. Maar de uitvoering van de maatregelen lijkt moeizaam te gaan.

Volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zijn de regiehouders voortvarend aan de slag gegaan. Voor alle kwetsbare grondwater-, oevergrondwater- en oppervlaktewaterwinningen zijn inmiddels gebiedsdossiers opgesteld; van de niet-kwetsbare winningen ontbreken er nog 19. Deze moeten eind 2014 gereed zijn.

Voor 125 van de 215 beschouwde winningen is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Van de 22 oppervlaktewater- en oevergrondwaterwinningen hebben er 20 een uitvoeringsprogramma. Voor 67 van 135 grondwaterwinningen 'met een risico op achteruitgang' zijn (concept-)uitvoeringsprogramma's opgesteld. In verband met de cyclus van de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het van belang dat deze uitvoeringsprogramma's medio 2014 beschikbaar zijn.

Het is onduidelijk of deze termijn voor het vaststellen van de conceptprogramma's en het opstellen van de ontbrekende uitvoeringsprogramma's haalbaar is en of maatregelen nog in de tweede serie stroomgebiedbeheerplannen (SGBP's) kunnen worden meegenomen.

Het RIVM vraagt zich af of de problemen en risico's voldoende in beeld zijn. Ook

konden de onderzoekers niet vaststellen of de uitvoeringsprogramma's voldoende en adequate maatregelen bevatten. Het RIVM komt dan ook met een aantal aanbevelingen, die Vewin grotendeels onderschrijft:

- Monitoren implementatie gebiedsdossiers
- Inbreng in gebiedsprocessen KRW
- Borgen van de uitvoering van maatregelen
- Verkrijgen van bestuurlijk commitment en financiële dekking

Wettelijke verankering gebiedsdossiers

Het is van belang de gebiedsdossiers juridisch te verankeren, mede om meer commitment voor de afspraken in de uitvoeringprogramma's te creëren. Wettelijke verankering, in bijvoorbeeld de Omgevingswet, leidt tot betere doorwerking in het regionale beschermingsbeleid. Zoals het RIVM aangeeft, is de implementatie in regionale en lokale plannen onvolledig. Ook de waterbeheerplannen van de waterschappen en Rijkswaterstaat nemen de uitkomsten van de gebiedsdossiers nog onvoldoende mee. Daarnaast is het van belang dat de gebiedsdossiers ook in de toekomst blijven bestaan en dat de uitvoering van de maatregelen wordt bewaakt.

Uitkomsten gebiedsdossiers opnemen in SGBP's

Volgens art. 7 van de KRW dragen de lidstaten zorg voor het bereiken van de drinkwaterdoelstellingen voor de waterlichamen bestemd voor toekomstig gebruik voor drinkwateronttrekking. Het is van groot belang dat de regiehouders – provincies en Rijkswaterstaat – ervoor zorgen dat de uitkomsten van de gebiedsdossiers in de SGBP's opgenomen worden. Vewin vraagt het rijk een impuls te geven aan de regionale inspanningen, zodat alle gebiedsdossiers en maatregelen tijdig vastgesteld zijn voor opname in de regionale plannen en de SGBP's in 2014.

Normenkader verbeteren voor probleemstoffen

Uit het RIVM-rapport blijkt dat de risico's voor de winningen specifiek zijn benoemd, maar dat de maatregelen vaak algemeen worden geformuleerd. Om de doelen te halen en maatregelen daadwerkelijk te kunnen afdwingen, is normstelling voor probleemstoffen in oppervlakte- en grondwater in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 (Bkmw) noodzakelijk.

Karst Hoogsteen, directeur WMD

'Gebiedsdossiers wettelijk verankeren'

Eind juni is het RIVM-eindrapport over de gebiedsdossiers gepubliceerd. Ook in Drenthe is de afgelopen jaren hard gewerkt aan het opstellen van deze dossiers die de risico's rondom drinkwaterwinningen in kaart moeten brengen. Maar zijn we er al?

In 2010 is landelijk afgesproken dat de dossiers voor kwetsbare winningen uiterlijk in 2012 klaar moesten zijn, voor de overige winningen is dat 2015. *Wat is de stand van zaken in Drenthe?*

Karst Hoogsteen, directeur van WMD: 'We zijn hier al heel ver. Wij hebben er bewust voor gekozen om de gebiedsdossiers en het uitvoeringsprogramma gescheiden te houden. De gebiedsdossiers voor alle Drentse grondwaterwinningen zijn tijdens een bestuurlijke bijeenkomst in februari 2011 uitgereikt. De dossiers zijn eigenlijk feiten-documenten, waar we het met elkaar snel over eens waren. Maar dan komt de fase waarin je maatregelen gaat beschrijven die werkelijk verbetering moeten geven in het beschermen van grondwaterkwaliteit. Dat is complex met zoveel partners: de provincie, Waterbedrijf Groningen en Vitens, twaalf gemeenten, vier waterschappen, LTO Noord, verschillende terreinbeheerders, ProRail en Rijkswaterstaat, elk met hun eigen belangen.'

Hij vervolgt: 'De maatregelen in de uitvoeringsprogramma's zijn gericht op preventie en risicobeheersing. Dan praat je direct over kosten en dat is in een tijd van bezuinigingen best lastig. Er is veel ruimte voor projecten om duurzame landbouw te stimuleren in relatie tot grondwater. Een

voorbeeld daarvan is het project 'Bezem door de middenkast': het uit roulatie nemen van verouderde gewasbeschermingsmiddelen.'

Op 14 februari 2014 hebben de betrokken partners de intentieverklaring over de uitvoeringsprogramma's 'Naar een duurzame drinkwatervoorziening in Drenthe' getekend. De gebiedsdossiers en het uitvoeringsprogramma zijn vastgesteld door Gedeputeerde Staten; de provincie is regiehouder voor het gehele traject.

Waarom zijn de gebiedsdossiers een belangrijk instrument?

Hoogsteen: 'Het is essentieel om verstandig om te gaan met de grondwatervoorraden die de bron zijn voor schoon drinkwater voor toekomstige generaties. Dat gaat niet vanzelf en we hebben dat in het verleden niet altijd zorgvuldig genoeg gedaan. De gebiedsdossiers brengen alle feiten over risicovolle locaties en activiteiten per grondwaterbeschermingsgebied in kaart. Zoals ondergrondse opslagtanks voor benzine of brandstof. Of ongespecificeerde dempingen: sloten die in het verleden gedempt zijn, maar waarvan het onbekend is of verontreinigde grond is gebruikt. Dat soort informatie geeft de mogelijkheid om gerichte maatregelen te nemen, vastgelegd in de uitvoeringsprogramma's.'

'De partijen gaan de intentieverklaring aan om de maatregelen op eenduidige wijze vast te leggen en uit te voeren. Maar om tot daadwerkelijke uitvoering van maatregelen te komen en ze te laten doorwerken in andere regionale plannen, is eigenlijk een wettelijke verankering nodig, bijvoorbeeld in de Omgevingswet.'

Zijn er verbeterpunten voor de volgende ronde van gebiedsdossiers?

Hoogsteen: 'We zijn tevreden over de resultaten en over deze nieuwe vorm van samenwerken. In maart 2014 is het uitvoeringsprogramma bekrachtigd, met dezelfde bestuurders die in 2011 bij de gebiedsdossiers waren betrokken. In deze ronde hebben partijen elkaar goed leren kennen. In de volgende ronde gaan we voor een zwaarder commitment met de andere partijen die een rol spelen bij de gebiedsdossiers. Je ziet prioriteiten verschuiven. Mooi is in ons geval dat je de Drentse identiteit herkent in het beleid. In de oude Drentse samenleving was 'naoberschap' al een begrip: gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen op basis van vertrouwen. Dat geldt ook voor de dossiers. De tijd zal leren of dit voldoende is. De intenties zijn goed, maar we moeten nu wel de koe bij de hoorns vatten.'

Josan Meijers, IPO

‘Gebiedsdossiers opgesteld: nu tijd voor doorpakken!’

Overheden, burgers en bedrijven die actief zijn rondom een drinkwaterwinning, kunnen invloed hebben op de kwaliteit van het grondwater. Een belangrijk instrument om risico's in kaart te brengen zijn de gebiedsdossiers, die door de provincies moeten worden opgesteld. IPO-bestuurslid Josan Meijers over de bescherming van het grondwater.

Een gebiedsdossier beschrijft de ligging, de bron van het water, de waterkwaliteit en de activiteiten in de omgeving van de winning die de kwaliteit van het (bron)water negatief kunnen beïnvloeden. Op basis van deze informatie worden de knelpunten bepaald. Een gebiedsdossier vertaalt eventueel aanwezige verontreinigingen naar risico's voor de drinkwaterwinning en voor het halen van de doelstellingen van de openbare drinkwatervoorziening.

Waarom een gebiedsdossier?

Het gebiedsdossier dient als ondersteuning van bestaande regels ter bescherming van grondwater en geldt niet als een vervanging van bestaande wetten en regels. De bestuurders van de betrokken overheden dragen samen zorg voor de uitvoering en naleving van deze maatregelen. *Wat zijn de ervaringen van Josan Meijers, die naast portefeuillehouder Water in het IPO-bestuur ook gedeputeerde is in de provincie Gelderland?*

Meijers: 'In de voorbereidende fase kost het even wat tijd om alle partijen op één lijn te krijgen, maar die inspanning verdient zich later dubbel en dwars terug in de uitvoering. Inmiddels zijn alle gebiedsdossiers klaar en geven ze een mooi beeld van waar we staan en wie wat gaat doen. We zien ook duidelijke continuïteit in de uitvoeringsprogramma's. Ik heb zelf gemerkt dat het belangrijk is dat de partners elkaar vertrouwen en versterken vanuit de eigen kracht; dat geeft een goede basis voor

‘INTEGREER STRONG EN STRUCTUURVISIE VOOR SCHALIEGAS’

verdere samenwerking. Als ik naar mijn eigen provincie kijk, dan zie ik dat we nu ook echt beginnen met de uitvoering; dat moet ook, want daar is het ooit allemaal om begonnen.’

Samenhang Drinkwaterwet en KRW

Artikel 4 van de Europese Kaderrichtlijn Water verplicht lidstaten maatregelen te nemen om de inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater te voorkomen of te beperken. Specifiek voor drinkwaterwinningen is opgenomen dat lidstaten moeten zorgen voor de nodige bescherming van de waterlichamen om het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen.

Hier zit een verbinding met de gebiedsdossiers, die immers een instrument zijn om het voorzorgsprincipe in het beschermingsbeleid en in de ruimtelijke ordening nader in te vullen. Het voorzorgsprincipe houdt in dat voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater risicovolle activiteiten worden geweerd. Daarom is in de stroomgebiedbeheerplannen het opstellen van gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningen als maatregel opgenomen.

Meijers: ‘Gebiedsdossiers en stroomgebiedbeheerplannen kunnen elkaar inderdaad versterken, zoals minister Schultz van IenM ook stelt in haar recente Beleidsnota Drinkwater. Daarbij is het juist zo belangrijk dat de waterschappen en de provincie op de verschillende dossiers samenwerken, elk vanuit hun eigen kracht. Daarom hebben wij in Gelderland er ook veel aandacht aan besteed om het principe ‘Samen bereik je meer’ bij alle medewerkers over te brengen.’

‘In de uitvoeringsfase gaan we nu in een aantal gebieden concrete verbeteringen aanbrenge, afstemmen met gemeenten, zorgen voor voorlichting en informatie, en monitoren of de afspraken worden nagekomen. Op het gebied van de financiering is afgesproken dat alle partijen zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen maatregelen. Door te kijken hoe we elkaar

daarbij kunnen helpen, bereiken we synergievoordelen die vroeger buiten beeld bleven. Samen je doelen bereiken met minder geld, of: méér bereiken met hetzelfde geld. Dat moet ook, want bijvoorbeeld vanuit het Bestuursakkoord Water (BAW) ligt er natuurlijk nog een flinke opgave.’

Niet boren naar schaliegas

De bestaande gebiedsdossiers blijken zich vooral te richten op de huidige risico’s voor de waterkwaliteit bij een winning. Maar de dossiers zijn ook bedoeld om toekomstige risico’s te beperken – bijvoorbeeld bij het maken van ruimtelijke plannen en bij het monitoren van risico’s van stoffen die kunnen vrijkomen bij activiteiten in de omgeving van een winning, zowel boven- als ondergronds. Bij ondergrondse activiteiten kan worden gedacht aan warmte-koudeopslag en de winning van schaliegas.

Wat zijn voor de provincies de komende jaren de uitdagingen als het gaat om de bescherming van het grondwater en hoe is dat in Gelderland?

Meijers: ‘We hebben hier vooral te maken met uitspoeling van nutriënten uit mest, het afvalwater van de land- en tuinbouw en de winning van delfstoffen. In onze Omgevingsvisie is opgenomen dat het verboden is te boren naar schaliegas in de intrekgebieden. We moeten afwachten hoe het beleid rondom de schaliegaswinning zich landelijk ontwikkelt.’

‘Verder loopt er via de Landelijke Werkgroep Grondwater een project om samen te bepalen welke nieuwe stoffen we willen gaan volgen. Zo lijkt de aanwezigheid van medicijnresten in het grondwater een groter probleem dan aanvankelijk verwacht. Gelderland is samen met Vitens en de waterschappen een project begonnen om op basis van bestaande metingen te inventariseren wat de huidige situatie is.’

Wat zijn voor de provincies de belangrijkste punten uit de Nota STRONG?

Meijers: ‘Nog onlangs heeft het IPO zich ervoor uitgesproken om de Structuurvisie voor schaliegas te integreren in STRONG.

Het is zeer onwenselijk dat deze onderwerpen apart van elkaar worden uitgewerkt: vanwege de sterke samenhang is juist een integrale benadering nodig. De provincies verwachten ook dat zij een steviger positie in de Mijnbouwwet krijgen, juist vanwege andere belangen in de ondergrond waar wij verantwoordelijk voor zijn, zoals grondwater en de drinkwatervoorziening.’

Nationaal belang

De Drinkwaterwet bepaalt dat bestuursorganen bij de uitoefening van hun bevoegdheden de duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening moeten meewegen als ‘dwingende reden van groot openbaar belang’. De bijbehorende Memorie van Toelichting kwalificeert de drinkwatervoorziening als een ‘vitale publieke dienst van groot algemeen belang’.

Beide omschrijvingen geven volgens de recente Beleidsnota Drinkwater van minister Schultz aan dat het belang van de openbare drinkwatervoorziening in zijn totaliteit, ‘van bron tot tap’, in ruimtelijke afwegingen zwaar moet worden meegewogen.

Zou drinkwater in dit kader niet gewoon als nationaal belang moeten worden opgenomen in de wet, bijvoorbeeld in de nieuwe Omgevingswet?

Meijers: ‘Het IPO is kritisch op het aanwijzen van drinkwater als nationaal ruimtelijk belang. Uiteraard moet de drinkwatervoorziening zwaar meewegen in de ruimtelijke keuzes die worden gemaakt. Maar dit wordt voldoende geborgd door de kwalificering ‘dwingende reden van groot openbaar belang’. Wij kunnen ons voorstellen dat de minister aanvullend op deze kwalificering de drinkwatervoorziening als nationaal belang benoemt om de afweging te kunnen maken met andere nationale belangen – bijvoorbeeld bij schaliegas. Dit mag echter geen aanleiding zijn voor het rijk om de afwegingen, die provincies maken bij het verlenen van vergunningen voor drinkwateronttrekkingen en de bijbehorende ruimtelijke bescherming van intrekgebieden, nog eens dunnetjes over te doen.’

Europese verkiezingen

Het jaar van verandering

Dit jaar is het jaar van de Europese verandering: er treedt in 2014 zowel een nieuw Parlement als een nieuwe Commissie aan. Waterspiegel zet alle actuele Europese 'waterdossiers' nog even op een rijtje.

Tussen 22 en 25 mei zijn de Europese burgers naar de stembus gegaan om de leden van het Europees Parlement te kiezen. De verkiezingen in Nederland waren op 22 mei. In totaal werden 751 leden van het Parlement gekozen: 26 daarvan zijn Nederlands.

Niet alleen het Europees Parlement, ook de Europese Commissie zal van samenstelling veranderen dit jaar. Op 1 november beginnen de nieuwe Eurocommissarissen aan hun vijfjarige ambtstermijn.

Commissievoorzitter José Manuel Barroso vertrekt, net als Raadsvoorzitter Herman Van Rompuy en EU-buitenlandcoördinator Catherine Ashton. De Europese posities worden herverdeeld. Wie wordt de Nederlandse commissaris? De stoelendans is begonnen.

Standpunten politieke partijen

In de verkiezingsprogramma's van de gevestigde partijen komen steeds vaker passages voor met alle zaken waar Europa zich niet mee bezig moet houden. De meeste

partijen besteden in meer of mindere mate aandacht aan water, ook in relatie tot ander beleid.

Het CDA blijft de grootste partij en heeft haar vijf zetels behouden. In haar partijprogramma gaf het CDA aan dat er binnen de landbouw meer aandacht besteed moet worden aan innovatie en duurzaamheid. Wetgeving moet doelgericht zijn: het CDA ziet bijvoorbeeld de Nitraatrichtlijn als een voorbeeld van wetgeving dat niet meer voldoet in de huidige tijd. Hetzelfde geldt voor

de VVD, die pleit voor een afschaffing van de Nitraatrichtlijn, omdat deze te star is en weinig rekening houdt met de hoge gewasproducties per hectare in ons land. Ook de VVD heeft haar bestaande zetelaantal van drie behouden.

D66 heeft er een zetel bij gewonnen en ging van drie naar vier zetels. De partij richt zich meer op de kansen die een circulaire economie biedt en benadrukt de noodzaak om op Europees niveau afspraken te maken over waterbeheer en -kwaliteit.

Het verkiezingsprogramma van GroenLinks – de partij ging van drie naar twee zetels in het Europees Parlement – besteedt veel aandacht aan water. GroenLinks wil specifiek dat drinkwatervoorziening in publieke handen blijft: de EU mag geen liberalisering van nutsvoorzieningen afdwingen. De partij hanteert het principe ‘De vervuiler betaalt’ als leidraad voor een groen economisch beleid. Tevens wordt plastic soup als milieuprobleem aangeduid en pleit GroenLinks voor een verbod op het gebruik van microplastics in cosmetica. Het programma vermeldt verder dat boeren een ruime beloning voor waterberging moeten krijgen. Ook wil GroenLinks meer Europese samenwerking op het gebied van ruimte voor de rivier en waterkwaliteit en een steviger regie van Brussel op het gebied van natuurcompensatie.

De SP – die haar huidige zetelaantal van twee heeft behouden – vindt dat de macht van Europa moet worden ingeperkt. Het Nederlands milieubeleid moet niet gehinderd worden door Europese regels, maar er is wel een noodzaak om internationale afspraken te maken. De partij wil af van kernenergie en schaliegas, en het gebruik van biomassa is alleen acceptabel onder strenge voorwaarden. Wind- en zonne-energie zijn belangrijk, maar lidstaten hebben binnen de milieufspraken zelf de vrijheid om te kiezen hoe zij energie opwekken.

De PvdA is de komende vijf jaar met drie Europarlementariërs vertegenwoordigd. Het verkiezingsprogramma pleit ervoor om diensten die een publieke functie vervullen, af te schermen van de markt. Aanbestedingsregels moeten overzichtelijker en eenvoudiger. Drempelbedragen

moeten worden verhoogd. Landbouwbeleid moet gericht zijn op het behoud van biodiversiteit en subsidies op verduurzaming.

De ChristenUnie en de SGP hebben een gedeelde lijst en komen terug met twee vertegenwoordigers in de komende periode. ChristenUnie/SGP zet in op groene groei, maar met een zekere flexibiliteit. Het huidige landbouwbeleid en de afspraken over vergroening zijn te star en bieden te weinig speelruimte voor de (Nederlandse) boeren. Wel pleit de partij voor blijvende nauwe samenwerking binnen de Kaderrichtlijn Water.

De PVV moest één zetel inleveren en ging van vijf naar vier zetels. De partij steekt haar afkeuring van Europa niet onder stoelen of banken. De partij is tegen financiële steun aan Zuid-Europese landen en tegen open grenzen. De PVV wil dat Nederland uit de EU en uit de eurozone stapt, en de gulden herinvoert. Het PVV-programma besteedt geen aandacht aan het milieu.

Ook de Partij voor de Dieren deed dit keer mee met de Europese verkiezingen en heeft zelfs een zetel gewonnen. De partij is kritisch ten opzichte van Europa, maar is niet tegen Europese samenwerking op natuur- en milieuvraagstukken.

Europese fracties

Net als in onze Tweede Kamer gebeurt veel van het echte parlementaire werk in de vaste commissies. In Brussel zijn dat er 22, en helaas zit daar geen aparte commissie Waterzaken bij. Wet- en regelgeving over water wordt in verschillende commissies voorbereid, waaronder Milieubeheer, Landbouw en plattelandsontwikkeling, Volksgezondheid en voedselveiligheid, Interne Markt en consumentenbescherming en Industrie.

De Nederlandse politieke partijen werken in Europa samen in grotere fracties op basis van politieke voorkeuren. De Europese Volkspartij (EVP) heeft na de verkiezingen iets moeten inleveren, maar is met 213 zetels nog steeds de grootste politieke fractie in het Europees Parlement. EVP bestaat uit onder meer het CDA en de Duitse CDU/CSU. Kort daarop volgt de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten (S&D, 280 zetels) voor sociaal-democratische partijen als SPD, Labour en de PvdA. Zij hebben iets gewonnen na de verkiezingen. De Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE, 64 zetels) is een liberale fractie met de Nederlandse partijen VVD en D66. Hoewel D66 in Nederland flink gewonnen heeft, heeft de Europese fractie 20 zetels moeten inleveren. De Groenen/Europese

Vrije Alliantie (EVA, 52 zetels) bundelt groene en regionale partijen, zoals GroenLinks en de Duitse Grünen. Deze grote Europese fracties hebben als voordeel dat zij beter georganiseerd zijn en door betere samenwerking met gelijkgestemden uit andere lidstaten binnen dezelfde fractie meer invloed kunnen uitoefenen.

Vewin-bureau Brussel

‘Zo vlak na de verkiezingen is nog niet bekend welke parlementariër in welke commissie zitting neemt. Zij kunnen zelf een voorkeur aangeven, maar dat wil niet zeggen dat die voorkeur wordt opgevolgd. De verdeling gaat via een specifiek systeem en is pas eind juni rond. Dan is voor ons ook duidelijk met wie we de komende jaren gaan samenwerken’, aldus Esther Boer van Bureau Brussel, het gezamenlijke bureau van de Unie van Waterschappen en Vewin.

De taak van het Bureau Brussel is tweeledig: enerzijds het onder de aandacht brengen van de belangen en positie van de Nederlandse waterschappen en drinkwaterbedrijven en anderzijds op de hoogte te blijven van wat er in Brussel speelt om hier in Nederland op te anticiperen. Alle Nederlandse kandidaat-parlementsleden hebben daarom ook informatiemateriaal ontvangen met daarin de belangrijkste waterdossiers.

Rol van Europa

Het belang van Europese wet- en regelgeving voor de (drink-)watersector is in de

afgelopen jaren sterk toegenomen. Europa heeft bevoegdheden en neemt besluiten die directe gevolgen hebben voor de Nederlandse watersector op gebieden als milieu, marktwerking en landbouw. De Europese dimensie is daarom een onmisbaar onderdeel geworden van de dagelijkse praktijk van het (drink)waterbeheer.

Omdat Nederland slechts één van de 28 lidstaten van de EU is, en daarbij een klein land, zoeken wij regelmatig coalities met andere. Soms zijn dit andere (Nederlandse) organisaties, zoals bijvoorbeeld het Huis van de Nederlandse Provincies, VNO-NCW of internationale organisaties zoals het Wereld Natuur Fonds.

Tevens wordt er zeer actief samengewerkt met collega-waterbedrijven uit de andere lidstaten. Bureau Brussel is dan ook lid van een aantal koepelorganisaties waarmee op Europese schaal samenwerking plaatsvindt.

Standpunten drinkwatersector

De belangrijkste dossiers en standpunten van Bureau Brussel zijn:

- Bronbeleid
Verontreinigende stoffen moeten zo dicht mogelijk bij de bron worden aangepakt, conform het principe ‘De vervuiler betaalt’.
- Betere integratie van beleid
Zorg voor maximale afstemming tussen Europese regelgeving op het gebied van ge-

wasbeschermingsmiddelen, biociden en de toelating van chemische stoffen (REACH).

- Landbouw

Het Europees landbouwbeleid moet erop gericht zijn emissies terug te dringen en bij te dragen aan duurzaam waterbeheer.

- Innovatie en werkgelegenheid

Het Europees innovatiebeleid moet erop gericht zijn om innovaties daadwerkelijk naar de markt te brengen, zo extra werkgelegenheid te creëren en maatschappelijke uitdagingen op te lossen.

- Economisch dossier

Belangrijk is dat de huidige Dienst van Algemeen Belang (DAB) status gehandhaafd blijft.

POP-gelden

‘Naast deze hoofdlijnen blijven wij ons sterk maken voor de publieke drinkwaterbedrijven’, aldus Boer. ‘Mede dankzij onze inzet is in de huidige Concessierichtlijn opgenomen dat het aan de lidstaten zelf is om te beslissen of drinkwater een Dienst van Algemeen Belang is. Nederland heeft daar al in 2006 voor gekozen. Op het gebied van landbouw is de aandacht verschoven van Brussel naar Den Haag, waar de besteding van de POP-gelden op de agenda staat. De hervorming van het Europese landbouwbeleid is onlangs voor de komende zeven jaar vastgesteld, dus daar richten we ons nu even niet op. Maar we houden de ontwikkelingen natuurlijk wel in de gaten.’

We gaan maar 1 x per maand in bad

Onderzoek door TNS Nipo onder 1.349 consumenten naar hun watergebruik thuis toont aan dat het gemiddelde drinkwatergebruik verder is afgenomen, van 135 liter (1992) naar 119 liter (2013). Verrassend is dat niet: het watergebruik thuis daalt al zo'n 20 jaar. Vooral badderen doen we minder.

De dalende trend is vooral een gevolg van daling van het watergebruik voor bad, wasmachine en toilet, door zuiniger geworden apparaten. Bij douchen is juist een duidelijke trend omhoog waarneembaar.

Stond in 1995 het toilet nog op nummer 1 als grootste 'watergebruiker' in huis, vanaf 1998 is die plaats ingenomen door de douche. Ook in 2013 is de douche weer de grootste watergebruiker. Sinds 1995 is het douchewatergebruik met 34% toegenomen en komt nu per persoon uit op 51,4 liter per dag. De frequentie van het douchen nam af, maar de doucheduur nam behoorlijk toe, tot bijna 9 minuten per keer. De leeftijdsgroep 18-34 jaar gebruikt het meeste douchewater. De aanwezigheid van de waterbesparende douchekop nam sinds 2010 af van 50% naar 45%.

Het waterverbruik via het bad is verder verminderd en bedraagt nog maar 1,8 liter per persoon per dag, in 1995 was dat nog 9 liter. Oorzaken: minder huishoudens hebben een bad en we gaan minder vaak in bad; in 1995 nog gemiddeld 1 keer per 5 dagen, in 2013 1 keer per 25 dagen!

Internationaal gezien bevindt Nederland zich met 119 liter per dag aan de zuinige kant, tussen Portugal met 85 liter en Argentinië met 375 liter als uitersten.

Totaaloverzicht per toepassing

De douche is met 43% de grootste 'water-slurper'; het drinken van koffie, thee en water en het benodigde water voor voedsel bereiding vormen met 1% het kleinste aandeel in het watergebruik thuis.

Gebruik douche: 51,4 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 71,3 liter
Gebruiksfrequentie: 0,72 keer per dag
Beschikbaarheid: 100%

Gebruik bad: 1,8 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 114,5 liter
Gebruiksfrequentie: 0,04 keer per dag
Beschikbaarheid: 41%

Gebruik toilet: 33,8 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 5,7 liter
Gebruiksfrequentie: 5,9 keer per dag
Beschikbaarheid: 100%

Gebruik wasmachine: 14,3 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 52,9 liter
Gebruiksfrequentie: 0,28 keer per dag
Beschikbaarheid: 97%

Gebruik wastafel: 5,2 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 4 liter
Gebruiksfrequentie: 1,3 keer per dag
Beschikbaarheid: 100%

Gebruik keukenkraan: 9,3 liter p.p.p.d.
Gebruik handafwas: 3,6 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 9,1 liter
Gebruiksfrequentie: 0,39 keer per dag
Beschikbaarheid: 100%

Gebruik vaatwasser: 2,0 liter p.p.p.d.
Gebruik per keer: 17,4 liter
Gebruiksfrequentie: 0,17 keer per dag
Beschikbaarheid: 66%

Top 5 watergebruik thuis (p.p.p.d.)

1	douche	51,4 liter
2	toilet	33,8 liter
3	wasmachine	14,3 liter
4	wastafel	5,2 liter
5	handafwas	3,6 liter

Marthe de Graaff (KWR, links).

Fosfaat is onmisbaar voor plant en dier om te kunnen groeien en is dus een belangrijke grondstof voor de voedselproductie voor de mens. De beschikbare voorraad wordt steeds kleiner door de groeiende behoefte aan voedsel in de wereld. Ook wordt veel fosfaat verspild door overbemesting en door het niet benutten van fosfaat uit afvalwater. Dit fosfaat komt via het grond- of oppervlaktewater uiteindelijk in zee terecht, waar het door de grote verdunning niet meer uit kan worden teruggewonnen.

Europa heeft zelf geen fosfaatmijnen, maar is afhankelijk van landen zoals de VS, China, Marokko en Rusland. Terugwinning en hergebruik van fosfaat is daarom voor Nederland en Europa van strategisch belang. Sinds 2011 loopt op Schiphol een project om fosfaat uit afvalwater te winnen, waarbij onder andere KWR Watercycle Research Institute is betrokken.

Dr. ir. Marthe de Graaff, scientific researcher bij KWR, vertelt meer over de rol van het onderzoeksinstituut: 'In de voorbereiding hebben wij verkend welke stromen van afvalwater geschikt zouden zijn om er fosfaat uit te winnen. Het afvalwater uit vliegtuigen is door het gebruik van vacuümtoiletten geconcentreerd en wordt

Samenwerking afvalwater en drinkwater levert concrete resultaten op

Fosfaat uit afvalwater Schiphol

In het project 'Sustainable airport cities' werken Amsterdam Airport Schiphol, Vewin, Evides Industriewater en KWR samen om fosfaat te winnen uit afvalwater. Dit is goed voor het milieu, bespaart kosten en creëert een unieke samenwerking tussen de watersector en de luchtvaartsector.

aanvankelijk apart opgeslagen in tanks. Daarna wordt deze stroom – vermengd met de rest van het afvalwater van Schiphol – naar de zuivering getransporteerd. Wij bekijken nu hoe deze stroom apart naar de rwzi kan worden getransporteerd en vervolgens behandeld. Op de zuivering zelf bevatten het uitgegiste slib en de overblijvende waterstroom hoge concentraties fosfaat. Deze stromen zijn dus interessant om struviet uit te winnen. Dit gebeurt met een bestaande, maar onrendabele techniek. We onderzoeken onder andere hoe de inpassing van deze techniek op de afvalwaterzuivering rendabel kan gebeuren.'

Recycling van grondstoffen

De watercyclus op Schiphol is vergelijkbaar met die van een kleine stad. Deze locatie is daarmee een goede omgeving voor een pilot naar het duurzaam terugwinnen en hergebruiken van fosfaat. Het zuiveringsproces wordt efficiënter en er zijn minder hulpstoffen zoals chemicaliën nodig. Het gewonnen struviet kan worden gebruikt voor bemesting van terreinen van Schiphol zelf. Op die manier bespaart Schiphol op inkoop van kunstmest voor het terreinbeheer. Daarnaast zou geld kunnen worden verdiend door verkoop aan derden, bijvoorbeeld boeren in de omgeving.

Het belang van de drinkwatersector ligt, behalve in de ontwikkeling van innovatieve technologie, vooral in het schoner worden van het oppervlaktewater, doordat een nutriënt als fosfaat in de zuivering wordt afgevangen en dus niet wordt geloosd.

De Graaff: 'Op basis van ons onderzoek is eind 2013 een struvietreactor geïnstalleerd, die sinds maart 2014 in bedrijf is. Inmiddels groeit het gehalte aan struviet in de reactor en binnenkort kan voor het eerst worden geoogst. Wij zullen vervolgens de kwaliteit van het struviet uit de verschillende afvalwaterstromen onderzoeken, zodat de installatie en de inpassing op de zuivering kunnen worden geoptimaliseerd.'

Europese kansen

Het project 'Sustainable airport cities' wil ook andere sectoren motiveren om elkaar te versterken in het verduurzamen van hun activiteiten, door middel van het toepassen van innovatieve technologie afkomstig uit de watersector. De Graaff:

'Samen met anderen gaan wij via Europese Action Group ARREAU – Accelerating Resource Recovery from the Water Cycle – bekijken hoe je deze brede uitrol zou moeten realiseren. Ook wordt onderzocht welke behoeften mogelijke gebruikers van gerecycled fosfaat, zoals landbouw en chemische industrie, hebben. Dat biedt kansen voor de Nederlandse watersector, omdat zo'n action group onder het European Innovation Partnership on Water concrete publiek-private samenwerking nastreeft op het gebied van ontwikkeling en toepassing van waterinnovaties.'

Topsector Water

De samenwerking op Schiphol is één van de eerste projecten in het kader van het topsectorenbeleid. Dit project is mede gefinancierd uit de toeslag voor Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's) van het ministerie van Economische Zaken, en valt onder TKI Watertechnologie. Eind 2014 zijn de definitieve onderzoeksresultaten bekend en moet het project zijn afgerond.

Is uw gemeente al een 'Kraanwatergemeente'?

Met de actie 'Stem voor kraanwater!' willen drinkwaterbedrijven de gemeenten overtuigen kraanwater te schenken en voor kraanwater te kiezen. Immers, kraanwater is duurzaam, lekker en gezond. 'Als gemeenten het goede voorbeeld geven, kunnen we ook de inwoners van deze gemeenten van de voordelen van kraanwater overtuigen', zegt Lieve Declercq, directievoorzitter van Vitens. Ze roept dan ook alle gemeenten op zich aan te sluiten bij 'Stem voor kraanwater!'. Ruim 110 gemeenten hebben al gehoor gegeven aan die oproep. Gemeenten die zich willen aansluiten, gaan naar www.stemvoorkraanwater.nl.

'Stem voor kraanwater!' is begin dit jaar op initiatief van Vitens samen met Dunea en Waterbedrijf Groningen georganiseerd in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Het doel is gemeenten over te halen om kraanwater te schenken in het gemeentehuis en in andere openbare ruimtes. Gemeenten die meedoen, mogen zich officieel 'Kraanwatergemeente' noemen en krijgen een vermelding op de website www.stemvoorkraanwater.nl.

Stem voor kraanwater!
Is jouw gemeente al een Kraanwatergemeente?

Er kan niet meer gestemd worden!

Deel deze pagina met je vrienden en maak van jouw gemeente een Kraanwatergemeente!

Over deze actie
Ons Nederlandse kraanwater behoort tot het beste van de wereld en daar mogen we trots op zijn. Het is lekker, gezond, goedkoop en goed voor het milieu.
Daarom willen we dat heel Nederland kiest voor kraanwater: thuis, onderweg, op school en werk, in de horeca en tijdens het sporten. Gemeenten kunnen het goede voorbeeld geven door zich Kraanwatergemeente te verklaren.

De Kraanwatergemeente
Een gemeente mag zich Kraanwatergemeente noemen als zij toezeft alleen nog water uit de kraan te schenken in het hele gemeentehuis. Dit betekent dat iedereen tijdens raadsvergaderingen, lunches en andere bijeenkomsten kan genieten van heerlijk Nederlands kraanwater.
Bent u werkzaam bij de gemeente of zit u in de gemeenteraad en wilt u uw gemeente opgeven als Kraanwatergemeente?
Stuur dan een email met uw gegevens naar kraanwater@vitens.nl

Dit is een initiatief van Vitens waar Waterbedrijf Groningen en Dunea zich bij hebben aangesloten.

Vitens
LAAT WATER VIER K WINKEN

Waterbedrijf Groningen

dunea

maagje

Emailadres, naam en woonplaats worden enkel gebruikt voor deze petitie. Vitens gebruikt deze gegevens niet voor andere communicatiedoeleinden.

Waterstelling

‘In de horeca moet het mogelijk zijn om (gratis) kraanwater te bestellen.’

In deze rubriek leggen wij steeds een stelling voor aan drie personen die op de een of andere manier te maken hebben met water en het onderwerp van de stelling.

Janneke Vreugdenhil,
culinair journalist/recensent

‘Ik vind het belachelijk dat we deze discussie nog steeds moeten voeren. De weerstand vanuit de horeca is blijkbaar groot. Ik begrijp daar niets van. Je voelt je in sommige restaurants gewoon een pauper als je om een glaasje kraanwater vraagt. Nederland is daar ook vreemd in: sommige landen om ons heen verplichten de horeca wettelijk om kraanwater aan te bieden. In veel culturen is het een teken van basale gastvrijheid dat je een glaasje water aanbiedt.’

‘Horeca gaat over klantvriendelijkheid en service: wat is er ongestuurd dan iemand een glas water te weigeren? Tegelijkertijd word je tegenwoordig doodgegooid met ‘gratis’ amuses van het huis: ik zou zeggen, wat minder happen vooraf en wat meer kraanwater op tafel.’

‘Natuurlijk ken ik het adagium dat de horeca arm wordt van het eten en rijk van de drank. Ik begrijp heus dat men vanuit winstoogpunt liever dure flessen bronwater verkoopt. Maar als je nadenkt over de milieu-footprint van zo’n gebottelde fles, dan schrik je echt: tot 1.300 x slechter voor het milieu en bovendien tot 1.000 keer duurder dan dezelfde hoeveelheid kraanwater. Terwijl de kwaliteit van ons kraanwater meer dan okay is. En als je er dan toch op wilt verdienen, waarom geen karaf kraanwater op tafel zetten tegen de tap- en serveerkosten; laten we zeggen 2 euro?’

‘Ik was laatst in een lunchzaak in Rotterdam, Hopper. Daar staat midden in de zaak een kraan met een blad glaasjes, en dan mag je zelf tappen, zoveel je wilt. Kijk, dat is gastvrijheid. Kraanwater is voor de horeca juist een middel om zich te onderscheiden, bijvoorbeeld met een mooie karaf, ijsklontjes of een schijfje citroen erbij. Ik zie dit besef nu gelukkig wel langzaam doordringen in de jongere, hippere tenten, waar men naast gastvrijheid ook duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. Kortom, ik ben het hartgrondig eens met de stelling.’

Lodewijk van der Grinten,
algemeen directeur
Koninklijke Horeca Nederland

‘De grootste uitdagingen in de komende decennia gaan over voedsel, zoet water en energie. Mooi dat onze sectoren daar midden in opereren. Prachtig dat jullie water tot het beste ter wereld behoort. Daar is niet alleen Nederland trots op, daar maakt de horeca graag gebruik van. Wij kennen het als beste dorstlesser, koken erin, het is het hoofdbestanddeel voor vele dranken en last but not least, het dient vaak als het broodnodige tafelwater ‘on the rocks’ of naast een prachtige wijn.’

‘Als brancheorganisatie met meer dan 20.000 leden bestrijken wij de gehele horeca en helpen onze ondernemers zo goed mogelijk en toekomstbestendig te ondernemen. Door voor hun belangen op te komen, ze van professioneel advies te dienen en inkoopvoordelen uit te onderhandelen.’

‘De diversiteit aan ondernemers en gastvrijheidsformules is enorm. Dat maakt ons werk zo mooi en spannend. Elke ondernemer staat voor zijn concept en onderneming, groot of klein. Hij bepaalt het aanbod naar soort en prijs, of het nu een camping, een hotel, een grand café, een bruine kroeg, een sterrenrestaurant, een pretpark, een cafeteria, een Bed & Breakfast, theesalon of discotheek is. De variatie is groot en kleurrijk.’

‘En hoe graag u het ook uit mijn mond wilt horen of ik vind dat ‘de horeca’ uw water gratis zou moeten verstrekken als extra en fantastische service, moet ik u teleurstellen. Ik kan én mag dat niet als algemeen directeur van Koninklijke Horeca Nederland, maar ik vind het ook oprecht mijn taak niet. Ik sta voor de pluriformiteit van het aanbod in onze branche en vind dat het des ondernemers is zijn eigen concept te bouwen in een uiterst competitieve markt. En ja, dat levert al jarenlang alle soorten van tafelwater op in vele verschijningsvormen voor prijzen tussen nul en meer. En dat moet zo blijven.’

‘Veruit de meeste gasten die in de horeca ‘water’ bestellen, bedoelen daarmee kraanwater. Maar ze vragen het liever niet expliciet, om niet als ‘goedkope vlerk’ gezien te worden of geen vervelende discussie te moeten voeren met de ober die liever een flesje bronwater aan ze verkoopt. De belangrijkste reden voor een horeca-ondernemer om het niet te schenken, is de vrees om omzet te verliezen. Maar de opmerking ‘Kraanwater, dat hebben we niet’ is absoluut niet meer van deze tijd en kan op termijn méér kosten, omdat gasten niet terugkomen. Ons advies aan de ondernemers is dan ook om beter in te spelen op de verwachtingen en behoeftes van hun gasten.’

‘We maken ons hard voor kraanwater in de horeca, maar verplichten niemand om het gratis op tafel te zetten. Een ‘free lunch’ bestaat niet. Ook een mandje brood of een amuse van het huis worden op een of andere manier terugverdiend. Het is belangrijk om het ‘kraanwaterbeleid’ duidelijk te communiceren door de prijs in de menukaart op te nemen, naast of in plaats van bronwater. Goed geïnformeerde gasten blijken ook bereid om er een redelijk bedrag voor te betalen.’

KRNWTR heeft vier prijsstellingen voor kraanwater gedefinieerd:

- Altijd gratis (mag ook op de menukaart).
- Een vaste prijs per glas of karaf (tot 50 cent per glas en € 2,50 per karaf).
- Gratis onder voorwaarden (bijvoorbeeld bij andere dranken).
- Onbeperkt water voor vaste prijs (per persoon of per tafel).

‘We bieden zowel ondernemers als gasten tools om het serveren van kraanwater te stimuleren. Voor ondernemers hebben we speciale KRNWTR-pakketten met glazen, karaffen of beugelflessen. Hiermee zetten ze kraanwater met trots op tafel en krijgt het meer waarde. Er zijn ook raamstickers voor kraanwatervriendelijke horecazaken.’

‘Voor gasten hebben we een interactieve kaart met kraanwatervriendelijke horecazaken op de website. Met de KRNWTR-app beoordeel je eenvoudig het kraanwaterbeleid en er zijn bijbehorende review-kaartjes om achter te laten.’

Tetsuro Miyazaki,
oprichter/directeur KRNWTR

Achterspiegel

Het recht op (blijven) liggen

Zonder water geen leven op aarde. En zonder drinkwater(leidingen) feitelijk ook niet. Vanwege de wettelijke leveringsplicht kunnen de drinkwaterbedrijven enkele rechten laten gelden voor de aanleg van leidingen. Zo bepaalt de Belemmeringenwet Privaatrecht dat de drinkwaterinfrastructuur een openbaar werk van algemeen nut is. Daardoor kan voor de aanleg van drinkwaterleidingen eenvoudig een gedoogplicht aan een weigerachtige grondeigenaar worden opgelegd.

In de praktijk echter moeten regelmatig leidingen worden verlegd, omdat een ander publiek belang zou prevaleren. De bijbehorende rekening komt grotendeels terecht bij het drinkwaterbedrijf en daarmee bij de afnemers. Bij conflicterende publieke belangen wordt lang niet altijd gezocht naar de oplossing met de laagste kosten.

Vewin pleit voor een versterking van de rechtspositie van de drinkwaterinfrastructuur door overheden te verplichten alternatieven (beter) te onderzoeken. Ook moet de rijksoverheid stimuleren dat lagere overheden instemmen met de vestiging van een zakelijk (opstal)recht voor drinkwaterleidingen in openbare grond.